

Mlaš tednik

KROJ

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

8. leto - številka 43

V Celovcu, dne 25. oktobra 1956

Cena 1 šilling

Sedaj je zadnji čas

za prijavo v

Kmetijsko gospodarsko šolo v Tinjah,

ki bo začela s poukom dne 5. novembra 1956.

Pišite na Bäuerlicher Bildungshof - TAINACH.

Razprava o dvojezični šoli pred ministri na Dunaju

Dne 17. oktobra 1956 se je na Dunaju sestala pod predsedstvom zunanjega ministra g. dr. Figla posebna komisija ministrov, da prouči šolsko vprašanje v zvezi s členom 7 avstrijske državne pogodbe.

Kot predstavnika koroških Slovencev sta bila povabljeni predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev g. dr. Joško Tischler ter predsednik Zveze slovenskih organizacij g. dr. Franc Zwitter.

Te razprave so se udeležili prosvetni minister dr. Drimmel, obrambni minister Graf ter državni tajnik Gschneider in Kreisky in prisostvovala je še vrsta višjih uradnikov iz zunanjega in prosvetnega ministrstva. S Koroške so bili povabljeni še trije člani deželne vlade, zastopniki učiteljev, staršev in obeh Cerkva.

Zunanji minister je razpravo začel s podarkom, da vlada zelo resno misli na realizacijo člena sedem in da naj bo ta razprava uvod v nadaljnje obravnave o tem vprašanju.

Najprej so dobili besedo slovenski predstavniki, ki so podali naslednjo izjavo:

Slovensko stališče

„Slovenci se v polni meri priznavamo k duhu reševanja šolskega vprašanja, ki je rodil tudi novo pot z odredbo o dvojezični šoli. Mi smo svoje stališče v vseh podrobnostih iznesli v skupni spomenici ter številnih vlogah na deželno in zvezno vlado. K temu nimamo ničesar dodati.

Pač pa hočemo danes posebno opozoriti na nekatera dejstva, izjave in stališča merodajnih uradnih faktorjev.

1. Pismo direktorja deželnih uradov dvornega svetnika Newoleta z dne 3. 8. 1945 daje obširno pojasnilo, kako je dvojezična šola nastala, da torej ne moremo govoriti o nasilju zasedbene oblasti.

2. Sklep provizorične deželne vlade z dne 3. 10. 1956 je bil soglasen in so pri tem sodelovale vse stranke v deželi.

3. Slavnostna seja koroškega deželnega zbora dne 28. januarja 1947 jasno izpričuje, da je imel koroški deželni zbor priložnost, da se izrazi o tem vprašanju in je to tudi storil na zelo svečan način ter soglasno odobrila storjene korake. Namestnik deželnega glavarja g. H. Ferlitsch je tedaj dejal: „Tretji rajh je uničil manjšinsko šolstvo ter prepredil vsak učiteljski naraščaj. Mi smo po švicarskem vzoru v določenem delu dežele, v vseh občinah, kjer govori le majhen del ljudstva slovensko, uvedli dvojezično šolo in ne vprašujemo otroka, ali nemško ali slovensko, marveč zahtevamo, da se vsi otroci učijo obeh jezikov. Prepričani smo, da je to v korist narodov, ki živita v deželi.“ Te izjave namestnika deželnega glavarja je ves deželni zbor potrdil kot en mož.

4. G. deželni glavar je po vrnitvi iz Londona februarja 1947 na zborovanjih povedal, da je ravno dvojezična šola bila najmočnejša obramba meje. Isto je povedal tudi deželni svetnik Karisch, ko se je vrnil iz Londona.

5. Gospod zunanji minister Gruber je na posvetovanjih v Londonu, Parizu in Moskvi ponovno govoril in kazal na vzorno rešitev tega vprašanja.

6. Prosvetni ministarstvo je poslalo svojega sekcijnega šefa dr. Vogelsanga na Koroško, da se na licu mesta prepriča o uspehih na dvojezični šoli. Po svoji inšpekciji šole v Selah je gospod sekcijni šef ugotovil, da so učni uspehi v obeh jezikih na taki višini, da bi bila celo marsikatera enojezična šola ponosna, če bi jih v enem jeziku dosegla.

7. Dne 8. septembra 1950 se je vršilo posvetovanje učiteljev dvojezičnih šol pod predsedstvom g. deželnega glavarja in ta učiteljska konferenca je soglasno odobrila in ugotovila uspehe dvojezične šole. Ta konferenca je zahtevala zaščito s strani vlade proti političnemu hujskanju na zborovanjih in v tisku.

8. Dne 6. oktobra 1953 se je vršila pri koroški deželni vladi posebna anketa, na kateri so zastopniki vseh strank, šolski strokov-

njaki in drugi izvedenci razpravljali o tem vprašanju in ugotovili, da je 3. oktobra 1945 pričeta pot načelno pravilna.

9. Opozarjamo na vrsto člankov in poročil v koroških dnevnikih „Volkszeitung“ in „Neue Zeit“, ki so poročali o uspehih delovnih krožkih koroških učiteljev na dvojezičnih šolah ter o dobrih uspehih teh šol.

Navedena dejstva so tako jasni dokumenti, da so ravno z navedenimi dejstvi vprašanje šole načelno rešili in odobrili vsi pristojni krogi, začeni od demokratično izvoljenega deželnega zbora do učiteljev strokovnjakov.

Slovenci v členu 7 državne pogodbe pa ne gledamo le del šolskega vprašanja, mi vidimo tam tudi posebni oddelek šolskega nadzorstva in vse, kar je s tem zvezano, mi vidimo tam vprašanje srednjih šol, jezik na sodiščih in uradih, dvojezične napise, delež na vsej kulturni in gospodarski pomoči s strani države.

Nato je dobil besedo zastopnik staršev deželni poslanec dr. Mayrhofer iz Velikoveca in za njim velikovski župan Hosp. Oba sta se v bistu izrekla za pravico staršev, ki naj po svoji volji določijo. Za tem sta govorila zastopnika učiteljev, inšpektor Maklin, iz Velikoveca in direktor ljudske šole v Žrelcu g. Gutenbrunner.

Direktor Gutenbrunner ni mogel iz lastne izkušnje govoriti, ker slovenščine ne zna in tudi ne poučuje na dvojezični šoli, marveč na nemški v Žrelcu, ki bi sicer po odredbi iz leta 1945 morala biti istotako dvojezična. Pač pa je trdil, da je dvojezični pouk slab, ker pač pol ure ni ena ura, trdil je, da otroci z dvojezičnih šol na glavnih in srednjih šolah slabo napredujejo in da prej navedeni primer Sel ne more biti merilo, ker pač v Selah ni bilo nikakega hujskanja proti dvojezični šoli. (Torej ne dvojezična šola, marveč politično hujskanje je ovira napredka!) V bistvu se je direktor Gutenbrunner izjavil za to, da bi naj po občinah odločali o vprašanju šole.

„Spreobrnjenje“ g. Maklina

Inspektor Maklin je iznenadil s svojimi izjavami proti dvojezični šoli, ker smo ga na posvetovanju učiteljev dne 8. 9. 1950 in 6. 10. 1953 ter v njegovih poročilih v Volkszeitung poznali z druge strani.

Deželni glavar Wedenig je govoril v imenu dežele in pri tem ugotovil, da se je pri svojem zadržanju opiral izrecno na mnenje šolskih strokovnjakov in še posebno na pozitivna pismena poročila o uspehih dvojezične šole inšpektorja za velikovski okraj g. Maklina. Tembolj pa se mora čuditi, da današnja izvajanja gospoda inšpektorja Maklina v celoti nasprotujejo njegovim pismenim poročilom, ki so shranjena pri deželni vladi v Celovcu. V tem trenutku se je vključil prosvetni minister dr. Drimmel in vzel v obrambo inšpektorja Maklina, češ da je to njegova dolžnost kot prosvetni minister. Deželni glavar Wedenig pa je nadaljeval, da on ne napada ne enega ne drugega, marveč ugotavlja zgolj nasprotstva, ki

so jasno razvidna iz pismenih poročil g. svetnika Maklina in njegovo današnjo izjavo. G. deželni glavar je ugotovil, da so Angleži zahtevali leta 1945 na južnem bregu Drave slovenske šole, vlada pa je v zameno izvedla na določenem teritoriju dvojezično šolstvo. Do leta 1949 je vse mirno potekalo in tedaj se je začela gonja na nemški strani. Zaradi tega zahteva deželni glavar v imenu dežele, da bodo zakoni tako jasni, da v deželi ne bo več preprirov o tem.

Namestnik deželnega glavarja g. Hans Ferlitsch, je potrdil, da je v resnici odredba o dvojezični šoli bila soglasno sklenjena, da pa stoji on sedaj tudi na stališču, kot so ga iznesli zagovorniki pravice staršev.

Deželni svetnik Rader je dejal, da je treba vprašanje rešiti v znamenju pravice za manjšino in večino, svaril pa je pred tem, da bi vsako leto vznemirjali ljudi z novimi spraševanji, kaj hočejo. Dejal je tudi, da starši nikakor niso edino odločilni faktor v tem vprašanju.

Zastopnik katoliške Cerkve kancler dr. Kirchner se je pri svojih izjavah skliceval na stališče papeža Leona XIII. v vprašanju jezika. Pastor Glawischnig pa je izrecno naglasil, da bi tudi protestantovski verniki v Sovčah in Zagoričah pri Podkloštru načelno imeli pravico do materinskega jezika tudi v cerkvi, da pa na žalost slovensko govorečih protestantovskih duhovnikov ni na razpolago. Ugotavlja pa, da tozadevnih pritožb ni bilo.

Razlogi za dvojezično šolo

Pred sklepom razprave je dobila zopet slovenska delegacija besedo, ki je iznesla:

1. Če je g. direktor Gutenbrunner dejal, da pol ure ni cela ura, drži le tedaj, če bi v drugi pol uri učitelj spal. Če pa bo učitelj v drugi polovici ure iznašal v drugem jeziku stališče do istega vprašanja, bo iz dveh pol ur nastala cela ura in dodatno še dragoceni vzgojni prirastek iz tega prikazovanja. Prosvetni minister in sekcijni šef Vogelsang sta oba pritrdila tej razlagi. Tudi ne drži trditev g. direktorja Gutenbrunnerja, da so otroci dvojezičnih šol slabše pripravljene za glavne in srednje šole kakor otroci nemških šol. Tu pa ravno sprejemni izpiti in tudi vse napredek na teh šolah kaže drugo sliko. Če je treba tu in tam otroka pripraviti za sprejemni izpit, tako imamo podobne primere tudi v Celovcu, kjer ni dvojezičnih šol.

Mi živimo ob meji, je dejal slovenski zastopnik. Ni naša naloga, da gradimo kitajske zidove, naša naloga je, da z dvojezičnostjo pomirjujemo obmejno ozračje. V podkrepitev važnosti znanja jezikov je slovenski zastopnik citiral nemškega znanstvenika dr. Thierfelderja, ki govori o pomenu znanja jezikov zlasti za obmejno prebivalstvo. Tako smatramo, da bi bilo povsem napačno, če bi sedaj poskušali Slovencev vzeti celo to, kar smo imeli že pred državno pogodbo. Člen 7 ima nalogo, da Slovence zaščiti in jim zagotovi tudi to, česar do sedaj niso imeli.

Priprave za gimnazijo

Zunanji minister Figl je v zaključni besedi naglasil, da ima sedaj g. prosvetni minister dr. Drimmel nalogo, da pripravi potrebne osnutke glede šol in še posebej glede slovenske gimnazije, ki naj bi vsaj jeseni leta 1957 bila uresničena. Kakor hitro bo minister Drimmel s svojim delom gotov, se bo vršila nova razprava. V kratkem pa bo taka razprava tudi glede jezika na sodnji, ker so priprave tudi na tem polju že močno napredovale.

V upanju, da bo storjen prvi korak in da drugi korak ne bo preprečila jesenska megla in zimski mrz ali politična mrzla vojna v Evropi, pričakujemo, da bo gospod zunanji minister Figl prav kmalu sklical novo razpravo, ki naj bi rodila tudi konkretne rezultate.

KMETJE! — NAJEMNIKI!

Dne 11. novembra volimo v Kmetijsko zbornico, v Okrajne kmečke zbornice in v Krajevne kmečke odbore.

Kmečka gospodarska zveza je naša edina zastopnica.

Kandidati Kmečke gospodarske zveze so iz naših vrst in bodo zastopali naše interese.

Mi hočemo

popolno enakopravnost s kmeti bogatih severnih predelov; ohraniti zemljo kmečkemu prebivalstvu; priboriti kmečkemu človeku starostno rento.

Zato zahtevamo

demokratizacijo Kmetijske zbornice; večje pravice okrajnih in krajevnih odborov.

Te naše pravice bodo zahtevali kandidati volilne skupine, ki je

Kmečka gospodarska zveza

Kandidati Kmečke gospodarske zveze so:

Za Občni zbor Kmetijske zbornice:

Janko Janežič, pd. Janežič v Lešah
Dr. Mirt Zwitter, podpredsednik Slovenskih zadrug v Celovcu
Mirko Kumer, pd. Črčej na Blatu
Tomi Ogris, pd. Kopajnik v Tukah
Tomaž Dumpelnik, pd. Dumpelnik v Štebnu

Jože Brandstätter, pd. Vaguta v Ziljski Bistrici

Anton Gril, pd. Jegart v Plaznici
Feliks Wieser, pd. Šošl v Slovenjem Plajberku

ZA OKRAJNE KMEČKE ZBORNICE:

Beljak:

Peter Kofler, pd. Vavčar v Štebnu
Miha Baumgartner, pd. Primik v Gorinčičah

Franc Uršič, pd. Komatar v Maloščah
Jurij Dragašnik, pd. Zlančič v Vinarah

Jože Miklavčič, pd. Ščedemnik v Št. Janžu

Maks Kanzian, pd. Kocjan v Rožeku Celovec:

Lovro Kramer, pd. Janšej v Holbičah
Tomi Ogris, pd. Kopajnik v Tukah
Janez Korenjak, pd. Jančič v Trebljah
Tomaž Koban, pd. Šmon, št. Gandolf
Anton Feinig, pd. Ucar v Svečah
Miha Mothe, pd. Motej na Plešerki

Velikovec:

Mirko Kumer, pd. Črčej na Blatu
Peter Štern, pd. Plesnikar v Kortah
Gregor Kristof, pd. Frlin v Dvoru
Miha Kačnik, pd. Joger v Mali vesi
Adolf Picej, pd. Mohor v Zgornjih Zamanjih

Florijan Nedved, pd. Havzar v Oženici
Kordec Štefan, pd. Kukman v Mali vesi
Miha Haderlap, pd. Vinkl v Lepeni
Valentin Karicelj, pd. Karicelj v Poleni

Franc Kuster, pd. Domnik v Kokju

Politični teden

Po svetu . . .

Kancler Raab v Bonnu

Na slovesno okrašenem glavnem kolodvoru v Bonnu je avstrijskega zveznega kanclerja Raaba sprejel nemški kancler Adenauer. Časopisje obeh držav poudarja prijateljsko ozračje tega obiska, ki bi naj pripomogel k ureditvi spora o nekdanjem nemškem premoženju v Avstriji, zadeve, ki je po sklepu državne pogodbe zelo obremenjevala odnose med obema državama. Pričakujejo tudi, da bo kancler Raab kot izrazito gospodarski človek uporabil ta obisk, da z nemškimi gospodarskimi krogi naveže stike, ki bi naj služili povečanju gospodarskega sodelovanja med obema sosedama. „Der Rheinische Merkur“ glasil Adenauerjevega ožjega političnega kroga pa pravi v svojem uvodniku, da si na bonnskem kolodvoru ne segata v roko le dva zvezna kanclerja, ampak predvsem dva „krščanska Evropejca nemškega jezika.“ Razgovori bodo trajali nekaj dni. Kancler Raab je povabil Adenauerja na Dunaj.

Jugoslavija in Združene države

Dne 16. oktobra je ameriški državni predsednik Eisenhower s posebnim pismom senatu izjavil, da je ameriška vlada pripravljena nadaljevati gospodarsko pomoč Jugoslaviji. V utemeljitvi tega sklepa je med drugim tudi navedel, da naj ta pomoč pomaga krepiti neodvisnost Jugoslavije v razmerju proti Sovjetski zvezi. Nadalje si je pridržal pravico, da pomoč vsak trenutek ukine v primeru, da bi po ameriški sodbi Jugoslavija zapustila pot samostojnosti. Po dvodnevni posvetovanjih so v Beogradu končno izdali uradno sporočilo, da jugoslovanska vlada takih pogojev ne more sprejeti ter zato predlaga spremembo gospodarskih odnosov med obema državama. Pomoč naj nadomestijo dolgoročno in dokončno posojila brez pogojev. Služila bi naj za nakup živil v ZDA in bi jih potem Jugoslavija obrestovala in odplačevala. V obrazložitvi je tudi rečeno, da se Jugoslavija ne čuti ogroženo po Sovjetski zvezi in da zagledaj nadaljevanje vojaške pomoči sploh ni več potrebno. Dočim so prve dni po objavi tega dokumenta evropski in posebno avstrijski listi po večini tolmačili ta korak beograjske vlade kot klopoto Ameriki — čeprav v vpljudni obliki — in napovedovali novo zblizanje z Moskvo, so pozneje dogodki na Poljskem vrgli drugačno luč na ta korak. Angleško časopisje pa je beograjsko izjavo mnogo hladneje obravnavalo.

Te dni se mudita

dve važni komunistični delegaciji v Jugoslaviji,

in sicer madžarska in romunska. Uradna poročila govori o samostojni poti k socializmu, o spoštovanju suverenosti posameznih držav in podobno, kar so že postala stalna gesla beograjske mednarodne politike. Poleg obiskov tovarn, električnih central in drugih zanimivosti pa so gostje imeli tudi posvetovanje za zaprtimi vrati z najvišjimi jugoslovanskimi predstavniki. Razgovorom je predsedoval sam maršal Tito, a ob strani mu je stal drugi podpredsednik vlade Rankovič. Dopisniku londonskega dnevnika „Times“ je padlo v oči, da pri teh

pogajanjih ni sodeloval prvi podpredsednik Edvard Kardelj in njegovo odsotnost razlaga s tem, da velja Kardelj za strokovnjaka za zapadne komunistične in socialistične stranke, a Rankovič pa za odnose v Vzhodu.

Prevrat na Poljskem

Notranja kriza vzhodnoevropskega komunizma, ki je že dolga leta tlela pod pepelom „prijateljskih odnosov z bratsko Sovjetsko zvezo“, kot so podložništvo satelitov Moskvi označevali uradni komunistični listi, je minuli teden z nezadržano silo izbruhnila na dan na Poljskem.

Sovjetski mogotci se najbrž niso zavedali, da bodo z zrušitvijo že mrtvega Stalina z zgodovinskega spomenika obenem spravili v nevarnost celotno politično zgradbo, ki so jo podredovali po brezobzirnem diktatorju iz Georgije.

Geslo o „samostojni poti k socializmu“ po raznih deželah so tlačeni vzhodnoevropski narodi, komunisti in nekomunisti, razumeli kot svobodo samostojne politične akcije. In prvi, ki so z dejanji stopili na to pot, so bili Poljaki. Poznanjski nemiri in pozneje poznanski procesi s sorazmerno milimi obsodbami so pokazali, da so — sodniki in obsojenci — obojni Poljaki, in da oboje tlači sovjetski jarem.

Varšavska komunistična vlada se je znašla v hudem precepu. Po eni strani so ti najzvestejši izvrševalci moskovskih povelj prišli do spoznanja, da so ta povelja v škodo poljskemu narodu. Iz upora množic v Poznanju se je razvil podtalni upor voditeljev sedanje komunistične režima proti svojim kremeljskim gospodarjem. Nosilec tega gibanja je bil dolgoletni komunist Gomulka, ki je že pred nekaj leti hotel ubrati „samostojno pot“, po jugoslovanskem zgledu. Le, da je takrat imela Moskva še dovolj zanesljivih služabnikov v Varšavi, ki so Gomulku strmoglavili in vrgli v ječo. V okviru „destalinizacije“ je Gomulka zopet prišel na svobodo, a to pot so bili istega mnenja tudi nekateri med tistimi, ki so ga prej spravili za zapahe. V tridnevnem zasedanju je centralni komite poljske komun. partije sprejel sklep, da bo tudi Poljska odslej hodila svoja pota. Ko so to izvedeli v Moskvi, so Hruščev, Mikojan, Kaganovič, maršal Konjev, general Antonov in stari neizprosni nasprotnik titoizma Molotov v naglici prileteli v Varšavo, da zlepa pregovorijo svoje varšavske tovariše. Menda še nikdar z zgodovini ni bilo toliko vodilnih članov moskovske vlade v inozemstvu.

Obenem so iz Sovjetske zveze in Vzhodne Nemčije začele prodirati sovjetske divizije v smeri proti Varšavi. Poročila zapadnih poročevalskih agencij govore o srditih bojih med poljskimi in sovjetskimi četami na več krajih, vendar je položaj zelo nejasen. Kot sedaj izgleda, so morali sovjetski voditelji oditi praznih rok nazaj v Moskvo, a sovjetske čete so se morale umakniti.

Po zadnjih vesteh je Gomulka prodril s svojimi zahtevami po spremembi gospodarske in socialne politike in je bil izvoljen za novega generalnega tajnika poljske komunistične stranke. V centralni komite pa je bilo izvoljenih več njegovih somišljenikov, ki so še pred kratkim prišli iz zaporov, dočim so ekstremni stalinisti izpadli. Med tistimi, ki niso bili več izvoljeni je tu-

di maršal Rokossowski, Poljak po rodu, a sicer aktivni sovjetski častnik in maršal Rdeče armade, ki ga je še pokojni Stalin postavil za poljskega vojnega ministra. Kljub tem spremembam pa ni računati s prelomom med Poljsko in Sovjetsko zvezo, ker so v centralnem komiteju pristaši obeh smeri v ravnotežju. V koliko bo poljska vlada, ki bo verjetno v prihodnjih dneh preosnovana, šla samostojno pot v notranji in zunanji politiki, bo pokazala šele bodočnost.

. . . in pri nas v Avstriji

Za sedaj konec stavk

Mezdni spori, ki so v minulih tednih izzvali več stavk, grede proti koncu. S kompromisom je prenehala najprej stavka železarjev v Donawitzu na Štajerskem. Kmalu nato pa so na Dunaju tudi uredili v splošno zadovoljstvo spor zaradi povišanja plač državnim uradnikom, ki so se po velikem protestnem zborovanju tudi pripravljali na stavko. Preprečil jo je kancler Raab, ki je po sporazumu s finančnim ministrom izjavil, da bo že s 1. januarjem novega leta v polni meri izvedeno v zakonu predvideno povišanje plač.

Kot običajno, se je za tem vnel spor med obema strankama za zasluge. Socialisti so trdili, da je to uspeh njihove borbe v prid uradništva. Na to je v imenu Ljudske stranke odgovoril kancler Raab, da so socialisti pri pogajanjih za novi proračun soglašali s finančnim ministrom, da je treba povsod štediti in o uradniških zahtevah molčati kot riba. Zatrnil je, da je zgolj njemu in finančnemu ministru pripisati zaslugo za povišanje, kajti s skupnim naporom sta našla denarno kritje za nove izdatke.

Pri nas na Koroškem so tudi prizadevanja za ustavitev stavke zdravnikov v bolnicah dosegla znaten napredek. Deželna vlada je soglasno sklenila, da je pripravljena se pogajati z zdravniki in da vsaj delno priznava upravičenost njihovih zahtev, vendar bo moč začeti razgovore šele po koncu stavke. Sedaj gre beseda zdravnikom, ki so že sklenili, da končajo stavke in se pogajajo.

Tudi ta mezdni spor je izzval prepir med obema vladajočima strankama v naši deželi. Zanimiva značilnost tega spora je, da so topot delodajalci socialisti. Tudi stavkajoči zdravniki so po večini socialisti. Iz izrazitih razlogov politične opozicije je zdravnike vzela v zaščito — OeVP.

Konferenca avstrijskih škofov na Dunaju

Avstrijski škofje so se zbrali na Dunaju in se tri dni posvetovali o tekočih perečih vprašanjih. Obravnavali so šolsko vprašanje in ugotovili, da Cerkev vztraja na stališču svobode pouka in pravice katoličanov do lastnih zasebnih šol. Ugotovili so tudi, da te šole vršijo važno vzgojno nalogo, ki je v javnem interesu, kajti dobri kristjani so tudi dobri državljani. Zato je dolžnost države, da te šole primerno podpre tudi v finančnem pogledu. S posebnim poudarkom so ugotovili, da ni bila uresničena zahteva lanske škofovske konference po priznanju civilne veljavnosti (pri državnih oblasteh) zakonskih zvez, ki so bile sklenjene samo v cerkvi. Škofje zahtevajo, da se čim prej reši tako vprašanje šole kot tudi civilne veljave cerkvene poroke. To posebno zato, ker oboje že določa konkordat iz leta 1984, ki je po mnenju cerkvenih pravnikov še vedno veljaven. Vendar so o tem mnenja civilnih pravnikov zelo deljena in bo to sporno vprašanje moral rešiti nov sporazum s Svetlo stolico.

Tudi vprašanje povrnitve cerkvenega premoženja, ki so ga nacisti zaplenili, kakor tudi povrnitev druge po njih povzročene premoženjske škode morajo biti na pravičen način urejene.

Posebno skrb pa so škofje posvetili socialnemu vprašanju ter sklenili, da bodo o tem izdali poseben skupen pastirski list.

KOLIKO MOTORNIH VOZIL JE NA KOROŠKEM

Dne 31. decembra 1955 so našli na Koroškem 42.303 motornih vozil. Od tega je 9627 avtobusov in osebnih avtomobilov, 4429 tovornih avtomobilov, 3497 priklopnikov, 3320 vlačilcev, 250 specialnih vozil in 21.180 motornih koles. Po okrajih ima Beljak največ motornih koles in sicer 3248, dočim jih je v Celovcu „samo“ 3074. V Celovcu je 2874 osebnih avtomobilov, v Beljaku mestu 937, v okraju Spittal 1616, v okraju St. Vid 1087, v okraju Šmohor pa 229. V minulem letu so našli 6622 prometnih nesreč. Največ jih je bilo v avgustu — 984, torej povprečno 30 na dan. Skupno je pri nesrečah bilo 166 oseb mrtvih, a 4816 ranjenih.

SLOVENC

doma in po svetu

ZACETEK GLEDALIŠKE SEZONE V LJUBLJANI

Obe glavni dramski gledališči v Ljubljani (Narodno gledališče in Mestno gledališče) sta letos za otvoritev nove sezone pripravili Cankarjevo „Pohujšanje v dolini šentflorijanski“, satiro na družabne razmere na Slovenskem ob prelomu stoletja. Tudi letos je večno lepa, izmišljena, a v bistvu resnična zgodba o čudoviti Jacinti, razbojniku in potepuhu Petru, neboljjenemu učitelju Švilgihu, ukanjenem zlodeju in drugih, o morali in laži-morali in marsičem drugem privabila številne gledalce.

Slovenska igralska družina v Ciudadeli (Argentina) je konec julija uprizorila Cankarjevega „Kralja na Betajnovi“ v proslavo 80-letnice rojstva največjega mojstra slovenske besede. Od bele Ljubljane do argentinske pampe živi Cankarjeva beseda.

HEINEJEVE PESMI V SLOVENŠČINI

V lični knjižici, ki obsega 184 strani, je Slovenska matica izdala izbor pesmi velikega nemškega romantičnega pesnika Heinricha Heineja — „Izbrane pesmi“. Izbor in prevod pesmi je izvršil Mile Klopčič. V glavnem jih je izbral iz „Buch der Lieder“ in „Romanzero“. V celoti je prevedena „Nemčija“ a med liricnimi pesmimi bi omenili „Lorelei“, „Romanje v Kevlaar“ in „Grenadirja“. Prevod spada med najboljše storitve na tem področju.

SLOVENSKI GEOLOGI SO ZBOROVALI

Na zborovanju Slovenskega geološkega društva v Ljubljani so preučevalci notranjosti slovenske zemlje imeli tudi več zanimivih predavanj, v katerih so poročali o napredku te vede v Sloveniji. Glavno poročilo je imel inž. Koloman Cigit, ki je poročal o raziskovanju naftinih ležišč v Sloveniji, posebno v zvezi z velikimi, pred nekaj meseci odkritimi ležišči nafte v Filovcih v Prekmurju. Drugi predavatelji so obravnavali ostale predele Slovenije, ki nudijo zanimiva torišča za raziskavanja te vrste. Kot gost je šel na koncu govoril znani avstrijski paleontolog dr. Otmar Kühn profesor na dunajski univerzi.

STOLETNICA USTANOVITELJA SLOVENSKE STENOGRAFIJE

Dne 22. oktobra 1856 se je v Mengšu pri Ljubljani rodil Fran Novak, ki je ustvaril slovensko stenografijo. Zveza stenografov in strojepiscev Slovenije mu bo v nedeljo dne 28. t. m. odkrila spominsko ploščo na rojstni hiši.

PETER REMEC — TRIKATNI DOKTOR

Za doktorja filozofije je bil promoviran na čikaški univerzi Peter Remec, ki je s tem dosegel svoj tretji doktorat. Je sin inž. Remca, nekdanjega lastnika tovarne pohištva na Duplici pri Kamniku. Začel je svoje visokošolske študije kot begunec v Gradcu, kjer je leta 1948 dosegel doktorat iz prava, a leto kasneje se iz političnih ved. Tudi po izselitvi v Ameriko se je še naprej držal knjig. Znova se je vpisal na univerzo in začel študirati od kraja, ker tam ne priznajo evropskih diplom. Med študijem se je preživljal z raznovrstnim delom. Zaradi prevelikih naporov je celo zbolel in je prebil leto dni v bolnici. Njegovo pridnost so profesorji cenili tako, da je štiri leta zaporedoma dobil štipendijo. Sedaj je profesor na univerzi Fordham v New Yorku.

DESET LET SLOVENSKE DIJAŠKE ZVEZE V TRSTU

Te dni je minilo deset let, odkar je bila v Trstu ustanovljena „Slovenska dijaška zveza“, organizacija za slovensko katoliško dijaštvo. V svojem desetletnem delu je skrbel s tedenskimi sestanki, letnimi kolonijami in duhovnimi obnovami za нравno in svetovnonazorno vzgojo svojih članov v krščanskem duhu. Izvedla je tudi vrsto lepo uspešnih javnih nastopov.

MILAN VOLOVŠEK RAZSTAVLJA V BUENOS AIRESU

V prostorih draguljarne BOYU v Buenos Airesu (Argentina) je bila dne 18. t. m. odprta razstava mladega slovenskega slikarja Milana Volovška. Razstavo prireja ondotna Slovenska kulturna akcija. Obenem so v istih prostorih razstavljena tudi dela starejših mojstrov Jakopiča, Sternena, Jame, G. A. Kosa, Fr. Kralja, Pavlovca, Miheliča in drugih. Dela so ponesli s seboj rojaki, ki so se po tej vojni naselili v Argentini — in so jim v tujini košček domovine.

Šolstvo na Koroškem

V šolskem letu 1955-56 je služilo pouku na Koroškem: 409 ljudskih šol, med temi tri zasebne; 61 glavnih šol, med temi 5 zasebnih, in 9 posebnih šol, med temi 2 zasebni. Otrok, ki so obiskovali ljudske šole (dečki in deklice), je bilo lani 48.875, glavne šole 15.761 (dečki in deklice), posebne šole pa 698. Poučevalo jih je 2.902 učnih moči.

Učni jezik: V okraju Šmohor je bilo na 29 šolah 2044 otrok, ki so bili deležni pouka v nemškem učnem jeziku. Na šestih šolah s 224 otroki se je pouk vršil v nemškem in slovenskem učnem jeziku. V okraju Celovec-dežela je bil na 68 šolah s 6599 učenci pouk nemški, na 24 šolah s 1248 učenci pa v nemščini in slovenščini. V okraju Beljak-dežela je bil v 60 šolah s 5722 učenci pouk nemški, a v 24 šolah s 1769 šolarji pa nemški in slovenski. V okraju Velikovec na 46 šolah s 1861 v nemščini, a na 13 šolah s 5693 otroki v nemščini in slovenščini. Skupno je na 97 šolah s 5693 otroki pouk dvojezičen.

Po državljanjski pripadnosti je bilo med šolarji 63.000 avstrijskih državljanov, 301 z

demškim državljanstvom, 119 z italijanskim in 150 z jugoslovanskim in 11 s švicarskim. Obiskovali so ljudske, glavne in posebne šole na Koroškem.

Na koroške srednje šole (gimnazije, realne gimnazije in realke) je zahajalo v lanskem šolskem letu 4153 dijakov, na tehničnih in obrtnih učnih zavodih je bilo 937 učencev, na učiliščih za ženske poklice pa 1080 gojenk. Na sedmih kmetijskih šolah je bilo 439 fantov in 20 deklet, 5 kmetijsko-gospodinjstkih šol je imelo 230 gojenk. Omeniti je še treba okoli 20.000 obrtnih šolarjev na poklicno-nadaljevalnih šolah (obrtne, trgovske, kmetijske).

Ziviljenjski stroški v Avstriji narasli

Statistični letopis nam nudi zanimive podatke o porastu cen v Avstriji v zadnjem desetletju: Leto 1945 je za vsako mesto označeno z indekso številko 100. Letno povprečje za Celovec za leto 1955 znaša 907, Dunaj 810, Gradec 814, Solnograd 864, Bregenz 792.

Katoliška prosveta na vasi

Katoliška prosveta (Katholisches Bildungswerk) si je zastavila nalogo, da v tekočem prosvetnem letu s svojim izobraževalnim programom zajame čim več far. Letošnje delo je osredotočeno predvsem na družino. Če bo člani te najbolj naravne celice povezovala krščanska ljubezen, potem bo zavladala po naših domovih spet tiha in globoka družinska sreča, po vaseh pa se bo tako mogla znova utrditi prava vaška skupnost, ki je bila nekaj kras naših vasi po Zilji, Rožu in Podjuni.

Pri tem izobraževalnem delu, ki se ga je lotila Katoliška prosveta, se bodo predavatelji potrudili, da čim bolj ustrezajo zahtevam in prilikam kraja, v katerem bodo govorili.

Delo, ki se je začelo, v oktobru, je povsod našlo na razveseljiv odmev. Videti je bilo veliko zanimanja in pripravljenosti za duhovno in umsko poglabitev.

Št. Vid o Podjuni

V nedeljo, dne 7. oktobra, je spregovoril v naši fari g. prof. dr. Valentin Inzko. Njegovo predavanje je bilo namenjeno v prvi vrsti prosvetnim delavcem. V lepem številu so se po maši na povabilo preč. g. župnika Kunstlja zbrali v župnišču ter prinesli seboj odprta srca za izbrane govornikove misli.

Prosvetarji v Št. Vidu so znani kot dobri igralci in pevci. Po celovškem radiu razveseljujejo zveste poslušalce, na domačem odru pa razvedrujejo vaščane in okoličane s kako veseligrjo, k razmišljanju pa jih znajo pripeljati tudi s predstavami resne vsebine.

Gospod predavatelj je prikazal zelo razgiban fantom in možem, da more vsako prosvetno delo uspevati povsod le tam, kjer povezuje vse kulturne delavce medsebojno ljubezen, utrjena v požrtvovalnosti, vztrajnosti in navdušenju za dobro.

Žvabek

Da imamo pri nas lepo farno dvorano, je znano gotovo že marsikateremu tudi izven naše župnije. Veliko truda je bilo treba, predno smo mogli uprizoriti v domu prvo predstavo. Medtem so se naši farani že večkrat zbrali na kakšni lepi igri. Koliko dobrih naukov smo odnesli seboj v vsakdanje življenje! Človek rabi take hrane. Preč. g. župnik Zupanu smo hvaležni, da se tako prizadevajo za farno prosvetno delo. Za nedeljo, dne 7. oktobra popoldne, so povabili k nam preč. g. Vinka Zalecela, ki nam je pokazal celo vrsto krasnih posnetkov iz Amerike. Uvodoma pa je g. dr. Valentin Inzko nanižal nekaj misli o pomenu in potrebi prosvetnega dela za družine in vaško življenje.

Podgorje

Podgorska dekleta se rada zbirajo okoli našega g. dekana dr. Janka Hornböcka, ki znajo dati pri stanovskem nauku vedno lepa navodila za življenje. Mlad človek potrebuje še in še dobrih nasvetov. Nevarnosti pretijo dandanes mladini vsepovsod. Mladina jih vedno ne opazi in spozna, zato rav-

na prav, če pusti, da se jo nanje opozori. Taka prilika nam je bila dana tudi v nedeljo, dne 7. oktobra t. l., ko nam je spregovorila gospa Marija Inzko na prisrčen način o nadvse aktualni temi „Dekle in njena priprava na zakon“. Lepo bi bilo, če bi temu predavanju sledila še druga.

Škocijan

Letoviščarji so odpotovali. V naši vasi je postalo zopet vse mirno. Sedaj je v nas tudi več pripravljenosti za duhovne dobrine, ki jih tudi sicer nočemo zanemarjati.

V nedeljo, dne 14. oktobra, smo se zbrali v župnišču k predavanju „Rešimo naše družine — rešimo našo vas!“, ki ga je imel g. prof. dr. Valentin Inzko. Prikazal nam je, kako je duh materializma zajel današnjega človeka. Tega materialističnega duha in mišljenja se moramo otresti, če hočemo biti notranje svobodni ljudje.

Ob koncu predavanja so dodali še preč. g. župnik Koglek nekaj lepih misli. Veselilo nas je slišati, da bomo dobili kmalu svoj farni dom, ki naj postane versko in kulturno središče naše vasi.

Bistrica na Zilji

Naš gospod župnik so zelo obremenjeni z delom, odkar morajo oskrbovati tudi Gorje. Vendar pod težo dela ne klonejo. Farani

GOBAVEC V BORBI ZA SVOBODO

Marcello Orano je eden izmed znanih italijanskih pisateljev in novinarjev. Izhaja iz ugledne družine, ki je igrala zelo pomembno vlogo v italijanskem javnem življenju. Njegov oče je bil senator, njegov brat pa diplomat.

Med vojno je kot častnik služil v tedanji italijanski koloniji Somaliji v Afriki. Pri nekem zračnem napadu je nudil prvo pomoč štirim afriškim domačinom, ki so jih bombe težko ranile. Pri tem se je nalezil gobavosti, kajti vsi štirje ranjenci so imeli to, že iz svetopisemskih časov znano bolezen, ki je danes posebno v Afriki še precej razširjena.

Orano se je najprej zdravil v afriških bolnicah, kjer se je njegovo stanje znatno izboljšalo in je bil zopet pripuščen med ljudi. Toda ko se je po vojni vrnil v domovino Italijo, se je začel njegov križev pot.

Kot v preteklih časih, veljajo tudi danes gobavci za nečiste in njihova bolezen za nalezljivo. Zaradi tega so po večini evropskih držav in veljavi zelo strogi predpisi za odstranitev in zapor gobavcev v posebnih, od sveta strogo ločenih bolnicah in taboriščih.

Zdravniki so si o nalezljivosti te bolezni, ki sama po sebi ni neozdravljiva, zelo v sporu. Vendar Italija spada med dežele z najstrožjimi predpisi. Orano se je medtem poročil s slikarico Julijo Zeisl, Tržačanko slovenskega rodu. Čim so zdravstvene oblasti

obeh župnij so jim enako pri srcu. Župljani to tudi dobro vedo ter so jim za njihov trud hvaležni. To je prišlo posebno lepo do izraza preteklo nedeljo, ko so se na njihovo povabilo v zelo lepem številu zbrali k predavanju v župnišču.

Prof. dr. Valentin Inzko je govoril o temeljnih vprašanih družinskega življenja. Razna mladinska in vzgojna vprašanja so poslušalce živo zanimala in zato se je po predavanju razvil zelo živahen razgovor. To intenzivno sodelovanje faranov je dokaz, da ljudstvo ta vprašanja res zanimajo in je duhovnikom zelo hvaležno, da jim nudi priliko slišati vzgojne smernice prav iz ust laikov.

Na sestanku katoliških mož, mater, fantov in deklet je spregovoril tudi preč. g. Janko Polanc, tajnik Dušnopastirskega urada v Celovcu, ki je z ganljivimi primeri prikazal, kako zapuščeni in samim sebi prepuščeni so dandanes marsikje otroci in mladeniči. Naša dolžnost je, da se jim kljub veliki zaposlenosti temeljito posvečamo.

Ob koncu predavanja so naš preč. g. župnik Kuchling še povabili na filmsko predavanje o Fatimi in Lurdu, ki bo v kratkem na Bistrici.

ugotovile Oranovo bolezen, so ga zaprle v bolnico za gobavce. In odtlej je romal iz ene bolnice v drugo. Zdravniki se niso mogli zediniti, ali je toliko ozdravljen, da njegova bolezen ni več nalezljiva za okolico. Povsod ga je spremljala žena. Čeprav sta imela najboljšo zvezo v italijanski visoki družbi, ni vse skupaj nič pomagalo. Da se Orano izogne internaciji v taborišču za gobavce, je odšel v Francijo, kjer imajo v tem pogledu milejše predpise.

Svoje pero je posvetil gobavcem in se v številnih člankih zavzemal za bolj človečanski postopek z gobavci v Italiji. Toda pred nekaj meseci so mu francoske oblasti iz neznanih razlogov odklonile podaljšanje dovoljenja za bivanje in moral se je vrniti v Italijo. Komaj se je nastanil v nekem rimskem hotelu, so se pojavili policijski agenti v civilu ter nadzorovali vsak njegov korak. Orano je poskusil zbuditi pozornost javnosti in je sklical novinarje na časnikarsko konferenco v hotelu. Tudi tukaj je kar mrgolelo policijskih agentov. Toda vsi Oranovi naporji so bili zaman, kajti nova italijanska zdravniška komisija, ki ga je preiskala, je izjavila, da so bile izjave francoskih zdravnikov o Oranovi ozdravitvi „preveč optimistične“. Pod policijsko stražo so ga znova odvedli v bolnico za gobavce. Sedaj je Orano zaprosil, da ga pošljejo nazaj v Somalijo, kjer namerava prevzeti vodstvo katkega taborišča za gobavce. Tako upa doseči svobodo vsaj med — gobavci.

EBENOVINA — iz Drave

Ebenovina je trd, zlahten les, ki ga uvažajo iz prekomorskih krajev. Da se zelo lepo polirata in ga zato uporabljajo za fino pohištvo. Les je sam po sebi redek in drag ter ga je zaradi njegove trdote težko obdelovati. Običajno so imeli kralji ali knezi pisalne mize iz ebenovine. Sedaj pa jih imajo državni predsedniki, veleposlaniki, bankirji in drugi bogataši in veljaki. Ze dalj časa pa pridobivajo ebenovino tudi iz — Drave.

V južnem toku te naše domače reke namreč desetletja iz naplavin dravskega peska izpirajo zlato. Iz prodra pa vlačijo tudi drevesna debla, ki so zaradi dolgega ležanja pod vodo, od 100 do 500 let, zadobila posebne lastnosti. Ker do njih ni mogel priti zrak, niso segnila, ampak so v teku časa zadobila izredno trdoto. Natančne starosti debel ni moč zanesljivo ugotoviti, pač pa lahko po barvi, ki gre od temnordeče do zamolklo črne, približno naznačite njihovo starost. Dalj časa je les ležal v vodi, temnejša je njegova barva. Najpogostejša so hrastova debla, ostanki nekdanjih gostih hrastovih gozdov, ki so se razprostirali ob teh rečnih obrežjih. Večkrat pa naletijo tudi na jelke, ki jih je voda naplavila iz naših krajev.

Debla dvigajo ob nizkem vodnem stanju iz Drave. Delo je precej težavno, kajti debla so dolga do 30 metrov in pogosto ležijo globoko v prodnatih tleh. Teden dni imajo dela, da tako debla ki včasih tehtajo celih 10 ton, odkopljejo in razžagajo v hlode. Hlode potegnejo z jeklenimi vrvmi z vodne struge na obrežje in tam jih potem sušijo dobrega pol leta. Potem jih razžagajo v deske, ki imajo bleščečo črno barvo.

V obrežnih krajih spodnje Drave je raba tega lesa že dalj časa udomačena. Neredko vidite v sicer vlažnih kletih starih hiš lesene stebre, opornike, ki tam stojijo že nad petdeset let. So iz dravskega lesa in jih ne vlaga in ne zajedalci ne načenjajo. Navaden les bi na njihovem mestu že davno strohnel ali segnil. Domači mizarji so ga že od nekdaj uporabljali tudi za pohištvo. Po podstrešjih starih hiš še vidite omare, skrinje in drugo opravo iz črnega dravskega lesa. V današnjih časih je ta oprava prišla iz mode, vendar kljubuje zobu časa in je kljub stoletni starosti še črv ni razjedel. Sedaj se bavijo z mislijo, da bi ta les prodajali v Anglijo, kjer ga uporabljajo za izdelovanje dragocenega pohištva, ali pa da bi sami začeli izdelovati pohištvo iz — dravske ebenovine.

Najbolj čitana knjiga v Ameriki

Do pred kratkim je veljalo tudi v Ameriki — kot splošno na svetu — Sveto pismo za najbolj razširjeno in čitano knjigo ter je zaradi tega tudi doseglo najvišjo tiskarsko naklado. Lani pa so statistike ugotovile, da je Biblija potisnjena na drugo mesto. Sedaj najbolj čitana knjiga ima naslov „Infant Care“ (po slovensko: Nega dojenčka), ki jo je izdal ameriški zdravstveni urad leta 1914. Od takrat so ponatisli dosegli skupno 26 milijonov izvodov. Zanimanje za knjigo je raslo iz leta v leto in včasih so v enem samem mesecu prodali nad 100.000 izvodov. Spisala jo je gospa Marion L. Faegre, ki je sama šestkratna stara mati.

FRAN ERJAVEC, PARIZ :

111

KOROŠKI SLOVENC

II. DEL

Ravno te ustanove so pa največ pripomogle, da je moglo, zlasti še v zvezi z dobljivoško šolo doštudirati tudi vedno več slovenskih kmečkih sinov. Tako so tudi v dobi Marije Terezije sedeli na vseh škofijskih sedežih še vedno izključno tuji plemiči (celo krški kapitelj je bil še v tej dobi pridržan zgolj za plemiče), ki skoro vsi še vedno niso imeli prav nobenega smisla za jezikovne potrebe svojih slovenskih vernikov, vendar so bili na splošno dokaj skrbni v izvrševanju drugih višjepastirskih dolžnosti. Toda večina ostalih višjih duhovniških služb in skoro vse nižje na slovenskem ozemlju so začeli v tej dobi zasedati že Slovenci ali vsaj taki, ki so znali slovensko. Kakor smo že slišali, je izdal sicer Karel VI. že poprej (12. X. 1736) celo posebno resolucijo, da smejo biti odslej predlagane za župnike le osebe, ki so zmožne jezika svojih faranov, vendar se je začelo to na Koroškem praktično izvajati šele v drugi polovici XVIII. stoletja. Res je, da se tedaj, razen nekaterih redkih izjem, še nihče ni tudi zavedal svoje slovenske narodnosti, toda že samo dejstvo, da so bili Slovenci, je ustvarjalo pogoje za oblikovanje tiste plasti izobraženstva, iz katerega je mogel pozneje iziti tudi slovenski prepoved. Pomemben predznak nove dobe pa je bilo že dejstvo, da je objavil že l. 1766. tudi slazburški obrednik prva slovenska besedila, za kar je mogla priti pobuda seveda samo iz Koroške, ako ne celo od samega nadškofa Schrattenbacha, ki je stal poprej na čelu lavantinske škofije.

Najvažnejši dogodek na cerkvenopolitičnem področju za časa Marije Terezije pa je bil razpust mogočnega jezuitskega reda. Ta je s svojo strumno organizacijo in z duševno sposobnostjo svojih članov že iz XVII. stol. bolj ali manj obvladoval vse duhovno življenje in zlasti seveda vse šolstvo v skoro vsej katoliški Evropi ter si znal zbrati tudi velika materialna sredstva.

To mu je počasi nakopalo zavist in celo nasprotstvo nekaterih drugih redov in cerkvenih krogov, predvsem pa seveda še vseh racionalistov in framasonskih lož, v katerih so se že tedaj zbirali vodilni politični krogi. Iz njih vrst so se začeli širiti proti jezuitom najbolj neutemeljeni, a včasih tudi nekateri upravičeni očitki. Med slednjimi je bil zlasti ta, da jezuiti niso bili več dovolj dostopni za sodobne reforme, zaradi česar je tudi njihovo šolstvo polagoma okostenelo, čeprav so med profesorji še vedno delovali tudi znameniti učenjaki (v Celovcu n. pr. veliki prirodopisec Wulfen, že omenjeni naš zgodovinar Hanžič, pesnik Denis i. dr.).

Med literarno delovnimi je bilo, razen Gutsmana, do zadnjega tudi nekaj naših ljudi. Med temi bi bilo omeniti n. pr. S. Hudelista (1713—1780), doma iz Celovca, ki je bil dolga leta tudi slovenski pridigar (razen slovenskega pridigarja pa je imel Celovec tedaj še posebnega slovenskega spovednika; l. 1745 je opravljal službo Andr. Mally). Hudemu političnemu pritisku od vseh strani se je končno uklonil tudi papež in je z bule z dne 21. VII. 1773. red razpustil. Cesarica je bila jezuitom mnogo bolj naklonjena nego njeni prosvetljeni svetovalci, zato je njih razpust obžalovala, nekaj

časa celo oklevala z njegovo objavo, končno se pa seveda vdala.

Na Koroškem je razglasil razpust jezuitskega reda krški škof Auersperg dne 30. IX. 1773 štiri dni zatem so se zbrali v sobi celovškega rektorja vsi tamošnji jezuiti, skupno 28, nakar so vstopili v sobo škofov komisar, deželni glavar z nekaterimi visokimi uradniki in trije prošti. Po primernem nagovoru komisarja je prebral tinski proš papežovo razpustitveno bule, nakar je izročil rektor vladnemu zastopniku vse knjige in zapi. nik vsega inventarja. Vsakemu redovniku so izročili po 100 gld in jim zagotovili plačo tri mesece. V samostanu so ostali le še starčki in bolniki ter oni patri, ki so še nadalje vršili službo profesorjev, ostalih 13 patrov je pa še isti dan zapustilo samostan. Prevzeli so razne službe, a tisti, ki so ostali brez njih, so dobivali potem po 300 gld pokojnine letno.

Razpust jezuitov je bil za Avstrijo in izrečno še za Koroško pravi zgodovinski dogodek in je občutno pretresel zlasti ves dotedanji šolski ustroj. Z njimi je seveda predvsem prenehala dotedanja njihova millstatška „skofoškofija“, ki je bila potem z odklomom z dne 12. IV. 1775. pridružena krški škofiji. S tem se je nje ozemlje po dolgih stoletjih prvič nekoliko povečalo in je prišlo vanjo tudi nekaj malega novih Slovencev ob Vrbskem jezeru. Koroško jezuitsko imetje je ob času njih likvidacije znašalo 941.273 gld in je donajalo letnih 37.650 gld dohodkov, toda velik del tega je pripadalo pravzaprav graškim jezuitom, tako da je na koroške odpadlo le okoli 400.000 gld. imetja z 21.380 gld letnega donosa.

(Se nadaljuje)

KAMEN

Pri nas je tako: kadar se smrt oglasi, ni zadovoljna z eno žrtvijo — julija je v dveh tednih kar tri pobrala — potem je pa mir. Zdaj na jesen so se pa mladi ljudje ganili; imeli smo poroke in zopet kar tri povrsti. Zdi se, da bo zdaj tudi s porokami nekaj časa pokoj.

Naj vam predstavimo tri pare: Kuhlejeva Anča je odšla v šentviško faro v Mlinče. Odpeljal jo je Pieovc Karl. Bila je nekaj let cerkvena pevka, pa so ji zato domača dekleta pred veznico za slovo prav lepo zapela. Čižejev Pepi — tudi cerkveni pevec — si je izbral nevesto v Tinjah — Marijo Woschitz. Kajpak je veznico v Tinjah obhajal in potem tudi v Tinjah ostal. — Edino tretji par je ostal doma: Drobežev Pepi z Mokino Jožefino. Nevesta je doslej samo napol v kamensko faro spadala. Stanovala je v Piskrah, ki so v faro v Škocjan, toda v hiši, ki edina iz te vasi v kamensko faro spada. — Vsem trem mladim parom želimo obilo božjega blagoslova in sreče na življenjski poti!

Da Kamen ne bo izumrl, nam jamči naša raščaja. Dva pogančka sta meseca oktobra bila krščena: Mičejev Ewald in Kerbčeva Hermina.

Na polju smo v glavnem že pospravili. Répice je bilo obilno. Rž že rase, pšenica ponekod že tudi, nekateri jo pa še te dni sejejo. Ajda tudi letos ni veliko dala in še to, kar je je zraslo, je divjačina mnogo uničila. Naši lovci — se zdi — nosijo puške bolj za reklamo kot za streljanje ali se jim pa nabojev (patronov) škoda zdi. — Zdaj spravljamo pesje in za tem pride na vrsto repa po tistem starem pravilu: Sveti Luka repo puka, sveta Simon in Juda sta pa na repo huda, če jo še na njivi najdeta.

PODGRAD PRI MEDGORJAH

Že dalje časa ni bilo iz naše fare nobene glasu, kako živino tu ob Dravi. O primiciji domačega novomašnika smo poročali, kako lepo smo jo obhajali. Ostala nam je v najlepšem spominu.

Dne 23. septembra pa je obiskal našo faro apostolski prefekt iz Kitajske msgr. Kerec. Imel je pri nas slovesno sv. mašo in pridigo, v kateri nam je govoril o misijonskem delu. Msgr. Kerec je že 32 let misijonar na Kitajskem in njegova škofija je tako velika kot vsa naša Avstrija. Svoj sedež ima v mestu Čautungu. Za to priliko so prihitali verniki tudi iz sosednjih fara; zato ni čudno,

ŠE RESNICA O GALICIJI

O dogodkih v Galiciji smo izvedeli še naslednje podrobnosti:

Farno cerkev sv. Jakoba v Galiciji so pred šestimi leti popolnoma prenovili. Samo stolp je še čakal poprave. Konec avgusta tega leta pa so vendar le prišli delavci tesarskega mojstra g. Franca Pušnika iz Celovca in so pričeli z delom. Spodnji trami strehe, ki ležijo na zidu stolpa, vrh strehe, krogla in križ so bili zaradi vremenskih nezdogod precej prepereli in poškodovani. Vse to so obnovili. V krogli so našli pismo, ki je v nemškem jeziku poročalo o vaških dogodkih iz leta 1888, ko so bili takrat streho stolpa obnovili. Poleg tega je bilo v krogli še nekaj novcev starega avstrijskega denarja. To kroniko in denar so shranili v farnem arhivu. — Dne 18. sept. so naznanili delavci č. g. župniku, da bo delo na vrhu strehe morda še isti dan gotovo. Zato je č. g. župnik napisal novo farno kroniko in sicer zopet v nemškem jeziku. V tej listini je orisal zgodovino farnе cerkve, zlasti od leta 1945 do danes. Omenil je tudi med drugim to: „Da se je vršilo do leta 1941 v cerkvi vse v slovenskem jeziku, od leta 1945 pa dvojezično“, kar je gola resnica. In prav tega nekateri niso mogli prenesti.

Razni koroški listi, kakor „Kärntner Nachrichten“ in „Bauern-Zeitung“ pišejo, da je bila župnikova listina spisana v slovenskem jeziku. To je laž. „Die Neue Zeit“ in „Kleine Zeitung“ pa zopet pišeta, da imenuje župnik nemško misleče: Aufwiegler in Hetzer. To je zopet laž. (Ali zavestna ali ne, ne moremo vedeti.)

V sredo, 19. septembra dopoldne so delavci kroglo z župnikovo kroniko in križ pritrtili na vrh strehe. Novce starega avstrijskega denarja, ki jih je bilo le nekaj, in stare kronike, iz leta 1888 župnik ni priložil v kroglo.

Pač pa je župnik prevzel kratek izvleček iz stare kronike l. 1888 v svojo kroniko. To

Pri nas na Koroškem

da je bila farna cerkev premajhna. Najlepše je bilo, ko so verniki polnoštevilno prejel sv. zakramente, saj je bil ta dan dan molitve za trpečo Cerkev.

Tudi porok je že bilo zadnje čase: Kramer Jožef si je poiskal za svojo družico Katarino Schauss, Setz Jožef, Murnov iz Zagorij, se je priženil k Weucu v Podgrad in si izbral za svojo ženo Marijo Weutz; iz daljnega Tirola pa si je izbral Thomas Saiswald za svojo nevesto Ano Voith; iz sosednje Šmarjete onkraj Drave iz Dobrave si je poiskal nevesto v Podgradu pri Štrucu Marijo Matschek, poročne obrede je opravil g. primicijant Goričnik. Preteklo nedeljo smo tudi imeli slovesno poroko. Iz sosednje Galicije iz Abrij si je izbral za življenjsko družico Jožef Wutte Polančevo Greti iz Vogel. Poroka je bila 14. oktobra s slovesno sv. mašo, pri kateri je ubrano prepeval domači pevski zbor. Dekleta pa so dragi nevesti zapeli v slovo pred oltarjem nekaj pesmi. Vesela „ojset“ je bila na domu pri Polančevih v Voglah. Vsem, ki so stopili pred oltar in si obljubili zvestobo pred Bogom, želimo božjega blagoslova in življenjske sreče v njih zakonskem življenju.

Poleg veselih doživljamo tudi žalostne dneve. V celovski deželni bolnici je umrla Tončeva mama in smo jo pokopali v Podgradu, nato je po težki bolezni umrla Frančiška Rabitsch iz Borovelj, pokopali smo jo pa v domači fari. Prav tako je umrla v Celovcu Frančiška Mack iz Vogel, pogreb pa je imela v Podgradu. Tem trem v Celovcu umrlim se je pridružil četrti žalostni primer. Dne 7. oktobra se je v Strassburgu v Krški dolini vračal na svoje stanovanje po cesti Ferdinand Magek; nasproti se je pripeljal z veliko hitrostjo motorist in se z vso brzino zaletel v Nanteja tako, da je Nanti obležal na mestu mrtev. Rajni Nanti se je vračal po cesti peš in na skrajni desni strani spremljan od svojega prijatelja.

in še drugi k župniku ter zahtevali, da hočejo kroniko videti in da mora zato krogla dol. Tem zahtevam župnik ni ugodil. V njegovi odsotnosti so na lastno pest, brez vsakega dovoljenja, poklicali delavce, jim zagotovili poravnava vseh stroškov ter jim naročili, da odprejo kroglo in iz nje vzamejo župnikovo listino. Da je to motenje in kršenje cerkvene imovine, ne omeni noben koroški list. Okrog 3. ure popoldne so obvestili telefonično škofijstvo o tej zadevi. Okrog 4. ure je prišel č. g. dr. Bachhiesl, da bi na licu mesta po naročilu generalnega vikarja preiskal vso zadevo. Sestavljen je bil — ne v župnišču, ampak v občinskem uradu — protokol, v katerem se je odločilo, da naj sestavi novo vaško kroniko cerkveni svet h kateremu se tokrat pritegnejo tudi občinski odborniki fare Galicije in še šolski vodja g. Simon Kienzel.

Čudno pa je, da niso bili poklicani na odgovor tisti, ki so se pregrešili proti postavam in samolastno vdrlji v posvečeno cerkveno stavbo!

Medtem ko je bil župnik v soboto in nedeljo s skupino romarjev na sv. Višarjah, so sklicali ti zgoraj omenjeni možje sami brez župnika in brez namestnika predsednika cerkvenega sveta sejo in sestavili novo kroniko. Koliko nam je znano sklicuje seje cerkvenega sveta ali predsednik, to je župnik, ali pa njegov namestnik v cerkvi svetu. Tudi to je bilo samovoljno dejanje. Popoldne je prišel g. župan s 3 možmi, med kate-

žalostni pogreb tega 32-letnega fanta je bil 11. oktobra od hiše žalosti na podgrajsko pokopališče. Žalujoči družini izrekamo sožalje. Vsem motoristom pa naj bi bil ta dogodek resen opomin, da vozijo previdneje in po predpisih, kajti kot vidimo ob tem primeru, niti če gre človek peš po cesti, ni več varen lastnega življenja.

ST. JANŽ V ROŽU

Slovo smo dali prahu in blatu; tudi nevarni ovinki skozi vas so odstranjeni. Končana so namreč dela na cesti od Svetne vasi do Bistrice. Dobilni smo lepo asfaltirano cesto, kakršno imajo le malokje na Koroškem. Že itak je v St. Janžu lepo, toda na tako lepo izpeljani in široki cesti se resnično vsak potnik s svojim vozilom dobro počuti; zlasti še, če pride iz gornjega Roža, kjer so radi slabih cest vozniki pravi mučeniki.

Najbolj pa smo tega veseli domačini, ker je s tem zares konec neznanega prahu, oz. blata. Sedaj bodo hiše ob cesti vsaj brez skrbi odpirale okna in tudi ropota bo manj, ker po gladki cesti pač vse lepše teče... Saj se to že pozna na povečanem prometu, odkar je asfaltirana vsa cesta od Sveč do Celovca. Pravijo, da bodo prihodnje leto

rimi tudi občinski tajnik, k župniku. Med tem, ko je občinski tajnik glasno čital že sestavljeno kroniko, je stopil še en cerkveni svetnik v pisarno. Po prečitanju se je ta cerkv. svetnik g. Jožef Lužnik takoj oglašil in protestiral, zakaj niso tudi omenili slovenske posojilnice, ki je v Galiciji že davno blagodejno delovala, ko še ni bilo nemške Raifaiznovke. V svoji novi kroniki so vse omenili, da imajo Dorfgemeinschaft, nemški pevski zbor, nemško Raifaiznovko. Župnik pa je ugotovil, da o nekaterih zgodovinskih dogodkih niso točno poročali in zato podpis odklonil.

Okrog 5. ure 24. septembra so se podali g. županu cerkv. svetniki brez namestnika predsednika cerkvenega sveta g. Jurija Pušnika in brez cerkvenega svetnika g. Jožeta Lužnika in še drugi v cerkev. Pred spomenikom padlih vojakov je g. direktor Simon Kienzel glasno prebral zbranim novo kroniko, ki so jo sami sestavili, in pripomnil, da župnik ni podpisal kronike, ker niso omenili slovenske posojilnice. Župnik ni mogel podpisati kronike ne radi neomenjene posojilnice, ampak ker so napravili sejo cerkvenega sveta, pri kateri so sestavili kroniko, brez njega ali njegovega namestnika. Med podajanjem posode — v katero so shranili svojo novo kroniko in kroniko l. 1888 in novce starega in novega denarja — v kroglo so peli pevci med drugimi tudi to: Vom Tal bis an die Gletscherwand... Tako se je končala zadeva okrog gališkega stolpa s čisto politično manifestacijo.

Koliko nam je znano sklicuje seje cerkvenega sveta ali predsednik, to je župnik, ali pa njegov namestnik v cerkvi svetu. Tudi to je bilo samovoljno dejanje. Popoldne je prišel g. župan s 3 možmi, med kate-

RADIŠE:

Križ vrh stolpa je zopet zablešal

Na Radišah so dne 17. sept. kot smo na kratko poročali že v zadnji številki našega lista, zopet mogli pritrčiti križ oziroma zvezdo vrh stolpa.

Že od srede junija so pridno delali fantje in možje iz Bilčovsa, da pod vodstvom svojega tesarskega mojstra Francija Gosserja in njegovega brata Rupija nam postavijo novo streho na naš pogoreli stolp. Tesarska dela sta izvršila ta že zgoraj omenjena brata res mojstrsko, v prvi vrsti tudi to; da so jih opravili v višini nad 30 metrov brez vsake najmanjše nezgode. Da pa mnogi pretirani kritiki znajo vedno boljše napraviti, ko je kočljivo in skrbi polno delo že opravljeno, je pa vedno bilo tako.

Da pa nam oblika in višina ni uspela tako, da bi 100% odgovarjala staremu pogorelemu, pa ni to krivda tesarjev, ki so svoje delo res strokovno opravili, ampak so imeli še drugi svojo mogočno besedo; so postavili to zadevo na drug tir, češ da mladi mojster, pa še majhne postave ni v stanju opraviti res težko in odgovorno delo. Dokazala sta pa brata Gosser-ja, da sta kos takemu delu, četudi sta doma iz Bilčovsa, in bi bila tudi delo ravnotako strokovno opravila, če

nadaljevali z asfatiranjem ceste skozi ves Rož, kar prav iz srca privoščimo sosedom Podgorjanom in St. Jakobčanom.

Kako pri nas napredujemo, nam dokazuje tudi nova napeljava elektrike na šentjanske Rute, ki ležijo na pobočju Žingarice. Podjetni kmetje te vasice se niso ustrašili velikih žrtev in stroškov; v soboto pa je bil kronan njihov trud, ko je zagorela elektrika v njihovih domovih. Se razume, da so dali duška svojemu veselju ob tej priliki s streljanjem iz možnarjev, s petjem in pogostitvijo delavcev KELAG-a in vaščanov, ki so kakorkoli pri napeljavi pomagali. Kmetje iz Rut pa so tudi kristjani, zato so dali novo električno napeljavo blagosloviti, da bi jim ta naprava bila v oljašanje njihovega napornega življenja, pa tudi v razvedrilo in izobrazbo ob radijskih zvoških.

Preteklo nedeljo smo doživeli redko slovesnost. Singerjev oče in mati sta v krogu svojih otrok praznovala zlato poroko. Takoj po farni sv. maši je bila cerkvena slovesnost zlate poroke, pri kateri so številni udeleženci čestitali jubilentoma in jima želeli, da bi ju Bog ohranjal še mnogo let pri tako čvrstem zdravju in vedrem razpoloženju kot doslej.

Bliža se tudi praznik Kristusa Kralja. Ta veliki praznik naj bi zlasti mladina praznovala s vso slovesnostjo in s tem pokazala, da se zaveda, da se danes odločuje, kdo bo vladal svet: Kristus ali brezboštvo. Da hočemo Kristusa in njegovo kraljestvo, naj bi pokazala tudi akademija z igro: Luč z gora, katero pripravlja Kat. mladina za ta dan.

Okrog 5. ure 24. septembra so se podali g. županu cerkv. svetniki brez namestnika predsednika cerkvenega sveta g. Jurija Pušnika in brez cerkvenega svetnika g. Jožeta Lužnika in še drugi v cerkev. Pred spomenikom padlih vojakov je g. direktor Simon Kienzel glasno prebral zbranim novo kroniko, ki so jo sami sestavili, in pripomnil, da župnik ni podpisal kronike, ker niso omenili slovenske posojilnice. Župnik ni mogel podpisati kronike ne radi neomenjene posojilnice, ampak ker so napravili sejo cerkvenega sveta, pri kateri so sestavili kroniko, brez njega ali njegovega namestnika. Med podajanjem posode — v katero so shranili svojo novo kroniko in kroniko l. 1888 in novce starega in novega denarja — v kroglo so peli pevci med drugimi tudi to: Vom Tal bis an die Gletscherwand... Tako se je končala zadeva okrog gališkega stolpa s čisto politično manifestacijo.

bi stolp povišali za dober meter, pa to je pri tem velikem delu malenkost. Ker mnogo je bilo težav in skrbi za vse, za našega č. g. župnika, odbornike kot tudi mojstra, težav tudi od strani, kjer bi morali dobiti oporo in podporo. Veseli smo, da gredo delata vendar h koncu, tesarji so že pred tedni končali; nato so kleparji nadaljevali in so bili z delom toliko gotovi, da smo mogli na dan našega farnega češčenja vendar spet postaviti križ oziroma zvezdo vrh stolpa, kar ste videli zadnjič na sliki, ko pritrjujejo delavci kroglo in zvezdo na vrh, ki so določevali obliko in tudi višino. Ta nevarna dela je opravilo kleparsko podjetje Helmut Großnegger iz Celovca, ki oglašja tudi v našem listu, in pokrilo na novo s pločevino. Tako se sveti naš zvonik srebrno daleč viden po celovski kotlini.

Kleparska dela je podjetje Großnegger mojstrsko izvršilo.

Obrobke („Gesimse“) pri stregi na stolpu sta obnovila mojstrsko kar naša pridna zidarja Rokovnikov Hanzej in Kajžnikov Rudi pod vodstvom stavbnega mojstra Simona Maleja iz Kožentavre in smo mu Radišani iz srca hvaležni.

PRVA VELIKA ATOMSKA ELEKTRARNA NA SVETU

CALDER HALL

Dne 17. oktobra je angleška kraljica Elizabeta II. slovesno otvorila obratovanje prve atomske elektrarne, ki v velikih količinah proizvaja tok za gospodarsko potrošnjo. Je to prvi korak za praktično izkoriščanje atomske energije v industrijske svrhe.

Doslej je bilo, kot smo že poročali, v Ameriki in v Veliki Britaniji zgrajenih nekaj manjših atomskih central za proizvodnjo električne energije, vendar so to bili le poskusni obrati. Calder Hall pa je industrijsko podjetje, ki bo v bodočem razvoju gospodarstva na britanskih otokih, pa tudi na svetu sploh igralo pionirsko vlogo. Električna energija tega obrata se bo pomešala z energijo iz dosedanjih običajnih elektrarn na vodni, parni premogovni podlagi in napajala britansko električno mrežo.

Obrat, ki je začel svoje delo potem, ko je kraljica pritisnila na za to določen gumb, je le eden izmed starih, ki bodo med seboj popolnoma enaki in jih že sedaj gradijo. Predvidoma bodo dovršeni leta 1962 in bodo skupno proizvajali letno 200 do 300 tisoč megawatov energije. Poleg proizvodnje električne energije za industrijske svrhe bo pa novi obrat proizvajal, kot neke vrste stranski proizvod, tudi plutonij – snov, ki je potrebna za vojaške namene (vodikova bomba).

Nova angleška atomska elektrarna se znatno razlikuje od podobnih ameriških poskusnih postaj. Atomska energija proizvaja reaktor, ki uporablja naravni uran in grafit. Pri atomski reakciji se iz urana tvori plutonij. Kot pri vsaki atomski spremembi ali reakciji se razvija tudi pri tej velika toplota. Razlika z atomsko bombo je v tem, da se atomski reakcija odigrava postopoma, to je počasi, in ne naenkrat kot pri eksploziji atomske bombe. Da se reaktor ne „razgreje“ preveč in eksplodira – podobno kot bomba – ga hladijo s stisnjanim plinom.

V Ameriki pa uporabljajo za hlajenje atomskih reaktorjev vodo, ki se potem odteče nazaj v reke, ne da bi bila njena toplota gospodarsko izkoriščena. Hlajenje z vodo je enostavnejše in so ga Američani uvedli med

vojno, ko se jim je šlo v glavnem zato, da čimprej proizvedejo atomsko bombo in so stroški ter morebitno gospodarsko izkoriščanje bili postranskega pomena. Prednost vodnega hlajenja je bila v tem, da se je pri atomskem procesu proizvaja več plutonija, po drugi strani pa gre vsa toplota v izgnano in zato so atomski poskusi tako silovito dragi.

Misel, da bi toploto, ki nastaja pri atomski reakciji uporabili, izvira iz leta 1946 in po dolgih poskusih z vodnim hlajenjem so se angleški atomski strokovnjaki odločili za plinsko hlajenje. Najprej so poskušali z navadnim zrakom (podobno kot pri avto-

mobilskih motorjih), toda niso dosegli zadovoljivih rezultatov. Kasneje so se odločili za ogljikov dioksid, ki ga stiskajo v hladilne ploške v reaktorju s pritiskom 7 kilogramov na kvadratni centimeter. Plin se pretaka po kovinastih hodnikih ali ceveh reaktorja in se vedno bolj segreva. Zato segreti plin sproti odvajajo v posebne stolpe (skupno 8) in na mesto njega dovajajo v reaktor svežega, hladnega. V stolpu pa vroči plin žene turbine za proizvodnjo električne energije, ki jo potem, podobno kot pri običajnih elektrarnah na vodo ali premog, prenašajo v električno omrežje.

Poskusili smo na kar najbolj priprosto način razložiti delovanje tega samo po sebi silno kompliciranega obrata. Tisti pa, ki se poklicno bavijo s temi zadevami, naj upoštevajo, da je danes le malo ljudi, ki spričo ogromnega razvoja atomske in električne vede ne morejo slediti in razumeti vse zapletenosti moderne tehnike.

NAŠ ZDRAVNIK SVETUJE

O KRCNIH ŽILAH

Obolenje za krčnimi žilami je med civiliziranim človeštvom gotovo eno najbolj razširjenih obolenj. Redke so rodbine, pri katerih ne bi našli na to bolezen. Obolenje povzročajo deloma prirojena oslabelelost veznega tkiva žil dovodnic, deloma poklic; vidno postaja na ta način, da nabreknejo na spodnjih okončinah, to je na nogah, žile dovodnice – vene, posebno pri hoji ali dolgotrajnem stanju. Pogosto povzročajo hude krčevite bolečine. Zavaljo teh bolečin so dobile te razširjene žilice ime „krčne žile“ ali „žile krčnice“. Opažamo jih zlasti pri osebah, ki so primorane mnogo časa stati ali hoditi, kakor na primer natakariji, sprevodniki, ključavničarji, kovači, peki, perice, kuharice, pismonoše, raznašalci časopisov, zobozdravniki, risarji itd.

Ta bolezen ima svoj izvor v tem, da se bistveno razširijo žilice dovodnice, ki imajo večkrat že od narave nežne stene. Pojavljajo se spletji ali vozli krčnih žil, takozvane „krotice“, ki imajo za posledico zastajanje

krvi. Za nastanek krčnih žil so odločilne večkrat prav trdo podvezane nogavice, ploske noge, obilna teža, oziroma prekomerna debelost gornjega telesa proti drobnim spodnjim okončinam, noseča maternica itd. Te ravnokar našete okoliščine ovirajo cirkulacijo krvi, ker pritiskajo na vene in zavirajo odtok venozne krvi. Normalne vene, slovensko: „žile dovodnice ali žile neutripalnice“, imajo namreč ob notranjih stenah zaklopke, ki preprečujejo krvi, teči nazaj v srce ali v pljuča. Ako se pa te žilne stene iz tega ali onega vzroka izbočijo, postaja zaklopna zapora pomanjkljiva, venozna kri zaostaja ali pa skuša teči v nasprotno smer; pri tem pa se žile dovodnice še bolj razširjajo in zadržujejo venozno kri na licu mesta. Jasno je, da je najtežje oškodovano tkivo, ki je trajno prepojeno z obrabljenostjo, z ogljikovo kislino nasičeno, črno venozno krvjo; razen tega dobiva premalo kisika, ki mu ga dovaja rdeča kri v arterijskem krvnem dotoku. Posledica take okvare je, da se pojavljajo na golenih deloma suhi in deloma mokri lišaji, ki so zaradi neznosne srbečice prav kmalu do krvavega razpraskanja. Na tanki in lahko ranljivi koži, ki pokriva krčne žile, se zaradi slabe preplutbe s krvjo brž razvije globoka „golenska razjeda“ ali takozvana „odprta noga“ z vsemi svojimi hudimi in do skrajnosti neprijetnimi posledicami. Tako razjedo ali „odprto nogo“ je le težko ozdraviti z različnimi mazili in obkladki. S tem ne dosežemo boljše oskrbe s krvjo, kar edino lahko pomaga. Samo v lahkih slučajih, če je razjeda majhna in na površini, jo lahko ozdravimo v nekaj tednih; noga je v postelji visoko dvignjena in mora brezpogojno mirovati.

Druga komplikacija pri krčnih žilah pa je vnetje teh žil, ki se ga vsi bojijo zavoljo smrtno nevarnosti. Tako smrtnonevarno obolenje pa se pridruži na ta način, da se sedede nepremična kri, ki se nahaja v krčnih žilah; ti krvni sesedki zarastejo potem deloma trdo, deloma pa prav rahlo z žilno steno in tako žilo zamašijo. Če prodrejo potem potom krvnega obtoka ali od zunaj skozi kožo v te krvne žmuklje bacili, nastopi okužitev, ki se imenuje „vnetje krčnih žil“. Noga hudo zateče in je jako boleča; bolnik mora več tednov, včasih celo me-

† KAREL MIKL

Dne 18. oktobra 1956 je gospodar Magrove kmetije v Malošah, g. Karl Mikl v Gospodu zaspal.

G. Karl Mikl je bil v času pred 2. svetovno vojno član koroškega deželnega zbora ter član Kmetijske zbornice.

Pokojnega smo v soboto, dne 20. oktobra položili k večnemu počitku na maloško pokopališče.

Rajnemu naj bo domača zemlja lahka; ženi in sorodnikom naše prisrčno sožalje.

Izbrpno poročilo bomo prinesli v prihodnji številki.

sece ležati v postelji in popolnoma mirovati, ker ima tako obolenje lahko za posledico nenadno smrt. Košček teh krvnih sesedkov se namreč lahko odtrga od žilne stene, krvni obtok ga zanese skozi srce v druge dele telesa, ponajvečkrat v pljuča, kjer lahko zamaši večjo pljučno žilo, odtegne morda celo pljučno loputo presnavljanju krvi, odnosno dihanju, in človek lahko hipno umre zaradi zadušenja.

Da se človek izogne tem ravnokar omenjenim kvarljivim in mučnim posledicam krčnih žil, to je: golenski razjedi ali „odprti nogi“ in smrtnonevarnemu vnetju žil, je nujno potrebno, da bolnik takoj v začetku, ko se začne pojavljati krčne žile, brez odlašanja vpraša zdravnika-specialista za tozadevni nasvet. Stare metode bandažiranja, odnosno obveze s cinkovim limom so uporabljali, da stisnejo in zlepijo žilne stene in prisilijo kri, da odteče po drugih, zdravih žilah dovodnicah, in ne več skozi krčne žile nazaj k srcu, odnosno v pljuča, kjer se očisti in osveži. Dolgotrajne skušnje pa so pokazale, da so bili ti načini zdravljenja krčnih žil le redkokdaj uspešni, ker se v največ slučajih ni posrečilo zlepi žilnih sten in zaustaviti obolenja. Tudi vbrizgavanje visoko odstotne raztopine sladkorja v kožno območje krčnih žil, ki naj bi skrčilo zavoje in vzle krčnih žil, ni prineslo prav zadovoljivih uspehov. Najuspešnejša je pač operacija. Med operacijo iztrga zdravnik-kirurg na gotovem mestu noge iz podkožja obolenje žile dovodnice primerno dolg kos te žile. Ta postopek izvrti pri lokalnem omdravljenju ali med kratko trajajočo omamo; operacija je popolnoma brez nevarnosti, bolnik potrebuje samo par dni miru. Operacija zapušča komaj vidne brazgotine. Celo pri razmeroma globoki kožni razjedi na golenih zaradi krčnih žil so dosegli prav razveseljive uspehe s to enostavno operacijo in bolnik je kaj kmalu okreval. Bolniki, ki bolehalo za krčnimi žilami, kažejo mnogokrat tudi druge znake oslabelelosti veznega tkiva, to je: ploščate noge, kilavost, zlato žilo, povešene žleodec itd.; tudi te okvare je treba primerno zdraviti potom krepilne hrane pod zdravniškim nadzorstvom.

Iz naše razprave je razvidno, da krčne žile ne izginejo same od sebe; zato je vsaka kor priporočljivo, poiskati zdravnika strokovnjaka, ki odredi vse potrebno za zdravljenje. Ne glede na to, da krčne žile, ki mučijo predvsem ženske, niso lepe za oko, bi bilo smotno, zdraviti krčne žile, še predno se pojavijo komplikacije. Na ta način si prihranimo nepotrebno dolgo in prav neprijetno bolehanje. Dr. G.

Pri nas na Koroškem

CELOVEC

Vsako nedeljo in praznik je v stari bogoslovni cerkvi v Priesterhausgasse nedeljska služba božja ob pol 9. uri.

JUBILEJ PREVZV. G. ŠKOFA

Prihodnjo nedeljo dne 28. oktobra (praznik Kristusa Kralja) praznuje naš vladika dr. Jožef Küstner svoj 50. rojstni dan, 25-letnico mašništva in 10 letnico škofovstva. Slovesnosti bodo v celovski stolnici ob 10 dopoldne s pontifikalno sv. mašo in Te-deum.

RÖMER-KOPALIŠČE V CELOVCU

Römerbad v Celovcu spada k Stadtwerke in je edino javno toplo kopališče v mestu. Dne 24. majnika 1856 je dobil gradbeni mojster Domeniko Venchiarutti dovoljenje, da lahko zgradi mestu primerno kopališče. Iz tega je razvidno, da je Römerbad v Celovcu star že čez 100 let in ga meščani prav radi obiskujejo. Od zgraditelja je kupil leta 1883 kopališče Franz Puschnig iz Gutteringa. Družina Puschnig pa je ponudila kopališče mestni občini. Na podlagi sklepa občinskega sveta z dne 24. julija 1935 je bil nakup akceptiran in mestna občina je kupila takrat za 50.000 šilingov to kopališče. V teku 21 let, kar upravlja kopališče „Römerbad“ mestna občina, ga je stalno izboljševalo in moderniziralo.

NOVE DIPLOMIRANE BOLNIŠKE SESTRE

V okviru Deželne bolnice obstoja posebna šola za šolanje bolniških sester oz. bolniških strežnic. Pred kratkim je končalo 18 mladih deklet triletno šolo za bolniške sestre in so prejela poklicu potrebne diplome. Cestitamo!

NAJMODERNEJŠE SILO-NAPRAVE SREDNJE EVROPE

V Celovcu v prostorih državne zadrage (Perkohof) so otvorili novo napravo za sušenje žita in silo-naprave. V tem velikem prostoru je 24 silosov po 50 ton in 32 po 10 ton. V olajšavo so narejene posebne transportne naprave, ki omogočajo v eni uri nabasati ali izbasati 40 ton žita. Moderna sušilna naprava pa skrbi za to, da se lahko posuši vsak dan 50 ton žita. Čistilna naprava pa čisti vsak dan 50 do 60 ton žita. Vse je narejeno tako, da je treba čim manj prijeti z rokami, to se pravi, da gre vse mehanično.

AVTOMOBILI „VOKSWAGEN“ SE OBNESEJO

Tvrdba Heinz Knoch v Celovcu je pred kratkim prodala 2000. Volkswagen. Ta avtomobil je kupil dr. Bertl Petrei, nameščenelec Radia Celovec. Vseh skupaj je v prometu na Koroškem približno 3500 teh avtomobilov. Te vozove oskrbuje 15 delavnic.

SELE

Letošnja zima bo huda, trdijo nekateri hudomušneži. Odkod vedo to? Ker se je na jesen začelo močno gibanje za zakonski stan. Prvi ponedeljek v oktobru je bila poroka mladega Kvadnika Marka Oražeja z Marico Ogris. Tretji ponedeljek je mladi Motl Maks Oraže pripeljal od sosedja Sončnika Ano Mak kot svojo ženo v lepo povečani rodni dom. Naslednji ponedeljek se je poročil Adamkov rejenc Albert Košu. Nik z Marijo Gregorič, ki služi pri sosedu Tomanu. V nedeljo 21. oktobra je bilo na cerkveni razglasni tabli nabitih kar pet o-klicev, – dokaz, da hočejo še tudi drugi pohiteti v sladki zakonski jarem. Bog naj izpolni novoporočencem željo po zakonski sreči v obilni meri! Naj jim življenjska pota obseva sonce zakonske in družinske blaginje!

Zelezobetonski most v Čevhovem grabnu je končno vendar gotov in izročen prometu. Z njim se je cesta zravnala in precej razširila.

Vojaški hiši na Mrzlem logu pod Košuto popravljajo in prirejajo, da se bodo mladi vojaki že v letošnji zimi učili in vežbali v smučanju. Govori se celo, da bodo prihodnje leto zgradili cesto tja gor. Koliko je na tem resnice, ne vemo. Mogoče bodo sedanjo pot, ki jo sedaj zmaguje le džip, izboljšali in priredili toliko, da se je tudi drugi avtji ne bodo ustrašili.

STISKALNICE (preše) VSEH VRST IN VSEH VELIKOSTI na roko, na električni in drugi pogon, hidravlične stiskalnice, drobilnice za sadje itd.

JOHANN LOMŠEK
ST. LIPŠ Post EBERNDORF

Proslava obletnice Združenih narodov

Za 11. obletnico ustanovitve svetovne organizacije Združenih narodov je celovška podružnica Avstrijske Lige za Združene narode priredila v srednji dvorani Koncertnega doma proslavo, za katero so razna društva, ki pospešujejo prijateljstvo s tujimi državami, prispevala programske točke.

Predsednik Lige dvor. svetnik COLERUS-GELDERN je uvodoma pozdravil prevz. g. škofa dr. Küstnerja, deželnega glavarja g. Wedeniga, predstavnik inozemskih konzulatov ter številne ugledne osebnosti iz javnega življenja, zastopnike oblasti in ustanov. Nato je dež. glavar g. WEDENIG v kratkem nagovoru oral pomen ZN za Avstrijo.

Avstrijsko-britanska družba je oskrbela nastop deklisklega zbora, ki je zapel dve pesmi v angleškem jeziku. – Nato je po naročilu Avstrijsko-francoske družbe prvakinja celovškega opernega gledališča, gospa Helene HEMBACH zapela tri pesmi v francoščini, med temi tudi arijo Micaele iz opere „Carmen“. Za njena izvajanja so jo poslušalci nagradili s ploskom. Za Avstrijsko-sovjetsko družbo pa je pianist Walter FLEISCHMANN dovršeno zaigral dve skladbi Prokofieva.

Po odmoru je nastopil v okviru programa, kate-rega je prispevala italijanska ustanova „Dante Alighieri“ tenorist Alfredo BIANCHINI, ki je predna-

šal vrsto umetnih in narodnih pesmi. Izbira za uho prijetnih in lahko sprejemljivih pesmi je večini publike zelo ugajala in Bianchini ima prijeten ter izvrstno šolan glas. K svojemu obsežnemu programu je dodal na koncu še temno in strastno ljubavno pesem iz vroče Sicilije. Posebej je treba omeniti taktno in uglašeno spremljavo gospe Marije I. BIAGGI na klavirju.

Avstrijsko-jugoslovanska družba je ob sodelovanju tukajšnjega jugosl. generalnega konzulata povabila primadono ljubljanske opere, gospo Vilmo BUKOVČEVO in pianista Marjana LIPOVŠKA, ki sta podala sicer kratek, a zato kvalitetno zares vrhunski program. Gospa Bukovčeva je s polnim, zvočnim in vseh legah čistim glasom odpela arijo Djule iz Gotovčeve opere „Ero z onega sveta“ ter arijo iz opere Čajkovskega „Pikova dama“. Njen močan, bogat in prodoren glas, prepojen z intenzivnostjo notranjega doživljanja, je priklenil naše poslušalce, ki res niso štedili z aplavzom. Marjan Lipovšek pa je mojstrsko odigral težko plesno miniaturo, za katero je tudi žel zaslužen pohvalo.

Avstrijsko-ameriška družba je prispevala enodejanko Thorntona Wilderja, ki so jo v bralni predstavi podali člani igralske skupine tukajšnjega Ameriškega doma.

L A Ž

ima kratke noge

Ena najtežjih stvari na svetu je držati svoj jezik v oblasti. Posebno težko, ko te kdo razdraži in spravi v jezo.

Tedaj zavre vse v tebi in si ne daš miru, dokler ne bruhneš iz sebe grde in ostre besede, ki jo pozneje obžaluješ, a je ne moreš več preklicati. Trenutno čutiš sicer nekako olajšanje, a največkrat le samemu sebi škoduješ in zgodi se, da zaradi nepremišljene izjave nosiš lahko posledice — vse življenje. Koliko starih prijateljev je že bilo za vedno razbitih zavoljo žaljivih in krivičnih besed, izgovorjenih v jezi in razdraženosti!

Le redki so ljudje, ki tudi v srdcu govore tako, da se jim pozneje ni treba kesati. Julij Cezar je bil tudi podvržen naglim jezam in, ker se je bal, da bi v takem razpoloženju ne dejal prenapljenih izjav, se je držal naslednjega pravila: preden je odgovoril, je štel pri sebi do dvajset. Če bi se vsi jezivi ljudje posluževali tega sredstva, bi se takoj pomirili in obdržali svoj jezik v poslušnosti razuma.

Toda najhujši niso tisti, ki se spozabijo, le kadar se jih polasti jeza. Še bolj nevarni in škodljivi so tisti, ki brez premisleka čvekajo in jezikajo, ko so popolnoma trezni, skratka ljudje, katerim je opravljanje postalo vsakdanja potreba in navada.

Če zvedo kaj nelepega o bližnjiku, če slišijo, kako je kdo zagrešil kakšno sebično in nepošteno dejanje, nimajo miru vse dotlej, dokler tega ne povedo naprej. Nekateri delajo to iz gole klepetavosti: v sebi čutijo nekaj pritisk in zdi se jim, da bi se razpočili, če bi ne izblebetali vsega, kar so zvedeli. Prav nič se ne vprašajo, komu koristi, da raznašajo in širijo grde govornice o bližnjem.

Njemu prav gotovo ne! Opravljivi nimajo poguma, da bi povedali resnico v obraz, temveč govore vedno za hrbtom bližnjika.

Najhujše pri opravljanju je ravno to, da ne izvira nikoli iz ljubezni, temveč iz vse drugačnih nagibov. „Ljudi je treba vendar opozoriti na zlo, ki se dogaja okoli njih!“, poreče kdo. „Opozoriti jih moramo, da ne bodo sami trpeli škode.“

V izjemnih primerih to drži, vendar opravljivi po navadi ne ravna s takimi nameni. O grehah in pogrškah bližnjika govore z nekakim veseljem in si pri tem mislijo, da so oni sami seveda mnogo boljše. „Hvala Bogu, da nisem jaz tak, kot je oni človek.“

Zlo iščejo in za njim vohljajo pri drugih, nikoli pa ne pri sebi, četudi pogostoma niso sami prav nič boljše, ampak so morda celo veliko slabši. Pri bližnjiku zapazijo najmanjši prašek v očesu, kola v svojem pa ne vidijo.

Najteže pri opravljanju je, kako se pri tem grdem poslu resnica skoro redno pači in kar sproti spreminja. Vsak, ki sporoči naprej nelepe novice o bližnjem, nekaj doda iz svojega, to in ono pretira in poveča, drugo spet zamolči in resnica je s časom že tako zavita in spačena, da postane — laž. Opravljanje se s tem spremeni v pravo obrekovanje.

In neverjetno je, s koliko lahkoto se nekateri tudi pri nas vdajajo tej pregrehi. Možje, o katerih bi človek menil, da niso sposobni muhe ubiti, se prav nič ne pomišljajo polagoma in po načrtu ubiti bližnjika s tem, da mu uničijo ugled in dobro ime. Kaj naj šele rečemo o njih, če se pri tem nečednem poslu poslužujejo tiska ter tako širijo svoja obrekovanja med nepoučene množice! Zopomnimo si pa pregovor, ki se vedno uresniči: da ima laž kratke noge. Čeprav ne kmalu, toda nekoč se poštenost izkaže in je poplačana s tem, da pravica vedno zmaga.

ZANIMIVI LJUDJE

Zelo zanimivi ljudje so Giljeki, narod ki prebiva na otoku Sahalin, ob vzhodnoazijski obali med Sibirijo in Japonsko.

Giljek se nikoli ne umije, ker se boji, da bi se s tem pregrešil zoper duha vode. Namesto vode vzame mast morskega volka in si s to odrigne kožo. Vsaka družina ima kočico za poletje — taf — iz skorij in lesa in hišico za zimo, ki ji pravi toraf. Ta je zgrajena iz suhe opeke. Nobena od teh hiš pa nima oken, ker se Giljek noče zameriti duhu luči. Dim prihaja iz kočice skozi majhno odprtino, zato pa so skoro vsi prebivalci bolni na obeh. Ogenj v koči ne sme ugasniti. Prižigajo ga tako, da drgnejo med seboj kos trdega in mehkega lesa. Ljudje bi lahko dobili vžigalice, pa jih ne marajo zato, „ker jih je izumil Japonec s pomočjo hudega duha“. Vrhutega vžigalice ugasne in pri tem bi umrl duh ognja. Goreče vžigalice Giljek ne sme metati v vodo: duh ognja bi se potopil in razžalil duha vode; torej dvojni greh. Giljek tudi ne sme pisati

in ne risati, ker misli, da bi se tovarišem, ki po gozdovih lovijo, steze tako zmešale, kakor so črke na papirju. Giljek ima tudi puško, toda ne novo, temveč navadno staro na kresilni kamen. Giljek je mnenja, da je duh stare puške bolj izkušen kakor nove in zato strel bolje zadene. Ko pride na svet fant, dobi ime človeške čednosti: previdnost, hrabrost itd., dekleta pa ime dogodka, ki je bil važen za čas ob rojstvu: burja, srečen ribolov, požar itd. Giljeki strogo pazijo, da se isto ime v družini ne uporablja dvakrat. Ime umrlega se sme izgovoriti šele takrat, ko so ustrelili medveda, sicer duša ne najde pokoja. Medveda imenujejo modrijana in „Gospoda gozda“. Lovec, ki ustrelil medveda, ga mora zarotiti, da je varen pred njegovim maščevanjem. Mrtvemu medvedu mora odrezati glavo in šape ter to zagrebsti na mestu, od koder je ustrelil medveda. Sicer pa je Giljek prijazen človek in gostoljuben. Sled vsake civilizacije odločno odklanja, ker hoče živeti raje s svojimi bogovi v miru, kakor pa s tujimi ljudmi v prepiru.

Gospod Bahačič gre v cerkev

Toplo nedeljsko sonce je sijalo, ko se je gospod Bahačič prebudil iz sladkega spanja. Ura je bila že devet in gospod se še vedno ni naspal, zakaj izmučen je bil še od sobotne zabave in ob 3 zjutraj je legel k počitku. Pomel si je oči in leno vstal, šel k oknu, razgrnil zavese in pri tem je opazil, da se je naredila krasna nedelja. Iz farne cerkve sem se je slišal glas zvona, kateri je vabil ljudi v bližnjo cerkev k sv. maši. Gospod Bahačič je bil ja tudi katoličan, to so vedeli vsi: hišna gospodinja, služkinja, g. župnik in tudi njegovi predpostavljani.

Iz omare je vzal sveže perilo in novo od krojača narejeno obleko. Nato se je umil, namazal z raznimi dišavami in okoli 10. ure se je vrli gospod napotil v cerkev. Mimgrede je pri bližnji stojnici kupil 2 časopisa, ju vtaknil v zunanji žep in si mimgrede še ogledoval izlože in razne novosti tehnike po mestu, da bi tako pozneje prišel pri evangeliju. Gospod Bahačič je tiho stopal po sredi cerkve do prvih klopi, ker je tam sedel tudi njegov šef. Usedel se je 2 klopi pred njega. Bahačič ni želel sedeti v sredini klopi, marveč vedno na kraju, da se obleka ne zmečka. Po evangeliju se je oglasil gospod župnik na prižnici. To priliko je izrazil g. Bahačič, da se obrne nazaj in tako pozdravi predstojnika za njim in druge znance. Med pridigo je g. Bahačič premišljeval, kako bogata je vendar cerkev in kake vrednote vsebuje v sebi: ta pozlačen oltar, te preproge, mašna obleka i. dr. — ni čuda, da mora toliko plačevati cerkvenega davka. — Po pridigi so vsi vstali. Tudi g. Bahačič. Molili so vero, Bahačič pa je ni znal, ker pač ni bilo nikoli prilike se je naučiti. Kako vendar, saj človek nima časa za cerkev. Kot potnik tekstilne tovarne pride iz ene kupčije v drugo in trgovska pogajanja se nehajo večinoma vsa v kavarnah ali pa v nočnih lokalih, tako da pride človek ves izmučen zjutraj domov. Kje preostane še čas za cerkev? Prvo je zaslužek, potem vse ostalo. Pri darovanju je cerkvenik obiskal tudi g. Bahačiča. Dal mu je, kar je pač nalovil po žepu: nekaj grošev, ki so ostali od časopisov. Že nejevoljnim obrazom je spreletel cerkvenika in za njegov „boglonaj“ se še zmenil ni. Pri povzdigovanju se je g. Bahačič kar na rahlo priklonil, da se ne zmečka njegov rob hlač. Istotako pri sv. obhajilu. G. Bahačič si je ogledoval ljudi okoli sebe in opazil, kako verni so, kako pridno molijo in pojejo pri sv. maši. Hvala Bogu, da imamo še verne ljudi in tudi verne voditelje! Kam bi pa prišli, če teh ne bi bilo, kdo bi potem še hodil v cerkev? Pri zadnjem blagoslovu se je g. Bahačič že prej odpravil iz klopi. To pa zaradi tega, da ga vsi vidijo in drugič tudi zaradi tega, ker se pač boljši ljudje ne mešajo med navadne, ker bi mu lahko zmečkali obleko. V levici klobuk in glaze-rokavice se je malce priklonil proti oltarju in odšel se klanjajoč na

levo in desno proti izhodu. Pri vratih je vtaknil ministrantu za „Nedeljo“ še 50 grošev v žep, odzvel časopis in se zadovoljno odzibal po ulici, misleč sam pri sebi: Pa sem opravil svojo nedeljsko dolžnost. Saj smo katoličani, kajne? Ali nismo tudi mi podobni dostikrat „gospodu Bahačiču“. Premislimo in se vedimo tako, kakor je stanu primerno. Takšno obnašanje nikakor ne govori o srčni kulturi in notranji verski izobrazbi.

NESREČA PRED POROKO

Pred kratim je iz Tržiča proti Ronkam hitela na kolesu 22-letna Lidija Trevisan. Vračala se je z obiska pri prijateljicah, katerim je bila nesla ženitovanjske „konfete“, ker se je imela drugo jutro poročiti. V blaženih mislih ni opazila, da ji dirja naproti motociklist. V trenutku sta oba treščila na trdo cesto. Ko se je pobrala, je vsa iz sebe opazila, da je ranjenec njen ženin.

V bolnici so ga za silo obvezali in zatem sta si kljub ranam prisegla zvestobo.

* ISCEJO GA ...

Že štirinajst dni je nepojasnjeno, kdo je pravzaprav zadel 100-milijonski dobiček na loteriji ob konjskih dirkah v Meranu. Listek je eden in nosi številko A 05066, toda do danes so se priglasile že 4 osebe, ki trde, da so prav gotovo one kupile listek s tako številko. Zadnja je neka profesorica iz Katanije. Listek so najbrž vsi štirje zgubili in ga obupno iščejo, ne vedoč, kakšno številko ima.

Na paši

Heno, heno, ljuba krav'ca,
tam na travniku je trav'ca,
raste zate,
čaka nate!

Hôra, hôra
trav'ca je dôra!
Le se pasi, moja belka,
da te bo vesela Gelka.

Sonček, sonček,
sij in smeji se na trav'co
dobro, da napasem krav'co
ki ima ves srebren zvonček.

Heno, hôra!
trav'ca dôra,
jutra zora,
zlati sonček,
srebren zvonček!

Ze se pase
belkin smrček,
Gelka poje si in rase —
srečen je njen drobní srček.

Milka Hartman

Narodni običaji ob mlačvi

(Nadaljevanje)

Žito je že zdavnaj požeto in tam, kjer imajo kozolce (posebno na Dolenjskem), so spravili snope takoj po žetvi v tako imenovana okna kozolcev, da se klasje suši. Drugod pa, kjer je bilo žito do mlačve na njivi (na Štajerskem), ga vozijo šele mlatiči domov. Visoki so vozovi rži in pšenice. Seveda je treba snopje z žrdjo pošteno povezati.

Mlatiči navadno nalagajo snope in spremljajo voz. Na vseh ovinkih se je treba v snopje opreti, da voznik voza ne zvrne, kar ni samo velika sramota za mlatiče, ampak tudi velika škoda, ker se klasje zdrobi in zrnje raztrese. Ko peljajo z njive zadnji voz, tedaj po Slovenskih goricah sosedovi mlatiči čakajo na primeren trenutek, da zadaj pod žrd zasadijo kako strgano rdečo janko ali pa stare hlače. Če domači na to ne pazijo in peljejo tak voz skozi vas, je smeha za ves čas mlačve dovolj. Seveda se ti mlatiči skušajo sramote znebiti tako, da „zastavo“ obesijo tistim nazaj ali pa katerim drugim mlatičem v vasi.

Danes je že malo slovenskih vasi s slamo kritih, a včasih so bile. Zato je bil tudi način mlačve tak, da so mlatiči pripravili slamo za kritje streh. Najprej so snope otepli, da je iz njih padlo najlepše in najbolj kleno zrnje za seme. To še danes marsikje delajo. Potem so snope s cepmi pomlatili in najdaljšo in najlepšo slamo „ravnali“, kot pravijo na Dolenjskem, ali „ošopali“, kot pravijo Štajerci.

Otepeno zrnje so nosili na pod v kot. Ponoči so pri tem kupu postavili čuvaja, ki je kar na kupu spal. Včasih so se ponoči tiho priplazili sosedovi mlatiči in so čuvaju, če je spal na kupu žita postavili slamatega moža z vrečo v rokah. Ko se je čuvaj zbudil in opazil človeka, je brž skočil in zagrabil za cepec, a je bil namesto tatu le slamnati mož. Še več smeha je bilo, kadar je kak slamnati mož stal zunaj na strehi.

V gotovih krajih po navadi na vasi vsi isti teden mlatijo in zlepa ni takega veselja v vasi kot takrat. Mlatiči med seboj tekmujejo, pošiljajo si razne pozdrave in tudi nagajajo.

Zelo lep pozdrav si pošiljajo na Štajerskem. Proti poldnevu se dogovore pri eni hiši mlatiči z gospodarjem za štefan vina. Enega izmed mlatičev določijo, da nese v dar k sosedovim mlatičem vino in šop lepih klasov, v katerega dekleta dajo tudi lepih rož. Mlatič z lepim predpasnikom nese dar. Sosedovi mlatiči ga lepo, brez povpraševanja, spoštljivo sprejmejo. Ko odda štefan in klasje, spet odide. Zdjaj morajo tudi ti mlatiči storiti svojo dolžnost. Isti šop klasja morajo, ne da bi ga zmeli, vrniti brez zrnja in prav tako štefan, poln njihovega vina. Zrnje ne morejo dobiti iz klasja drugače, kot da dajo klasje v krop in nato previdno izluščijo zrnje. Obdržali so le rože, ki jih denejo v vodo v lonček in ga privežejo vrh strehe ali pa pred pod. Zamenja je prijazno sprejeta.

Veseli in šaljni mlatiči si marsikje po Dolenjskem že prvi dan na streho zasadijo čim višji in čim lepši, s trakovi okrašen mlajček. Razen tega privežejo ob vrodu na pod „oslanek“ to je kravji rog, v katerega dajo vodo in rože. Če že nimajo vsi mlatiči v vasi mlaja, imajo gotovo pušeljc. A mlaj in pušeljc morajo mlatiči skrbno varovati. Ni je večje sramote od te, če jim sosedni mlatiči ali pa celo mlatiči iz druge vasi s strehe vzamejo mlaj ali pa oslanek z rožami oziroma če rože zamenjajo s koprivami. Zato imajo mlatiči dan in noč stražo: če gredo h kozolcu po snopje, vedno eden od njih čaka. Ali če gredo južinar, mora biti na podu hlapec ali kdo drugi tako dolgo, da se vrnejo. Ponoči se tisti mlatič, ki so ga določili za čuvaja in ki spi v bližini mlaja ali oslanke, na to častno mlatiško znamenje celo priveže. Včasih se zgodi, n. pr. v Beli Krajini, da so mlatiči mlaj s čuvarjem vred odnesli na svoj pod.

Mlatiči morajo tudi paziti, da jim kdo med južino na podu ne obrne celega nasada snopja, da bi po njem brez potrebe dvakrat tolkli. Nekateri menijo, da je ta hudomušnost spomin na nekdanjega skedenjskega duha „gumenika“ ali „podovnika“, ki je po ljudski veri mlatičem nagajal in snopje premetaval. (Dalje prih.)

ZA DOBRO VOLJO

Pred sodiščem

Sodnik je zaslial potepuha ter ga napol sled vprašal, ali ima še kaj pripomniti. — „samo milostne obsodbe bi vas prosil“, je dejal, „zakaj le nam potepuhom se imate pravzaprav zahvaliti za tako lepo službo.“

Katoliška mladina v Št. Janžu
priredi
na praznik Kristusa Kralja — 28. 10.
akademijo.

Na sporedu je petje, rajanje in igra
„Luč z gorá“. Začetek ob pol 3. uri
popoldne pri Tischlerju.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

MAKSIM GORKI:

GORO SO PREVRTALI

Modro, mirno jezero, obdano z gorami, ki jih pokriva večni sneg. Temna ograja vrtov sega bogato nagubana tja do vode. Bele hišice, ki so videti ko iz sladkorja vliete, pogledujejo z brega v vodo. Povsod naokrog je vse podobno mirnim otroškim sanjam.

S pobočij se dviga nežen vonj gorskega ovetja. Sonce je pravkar vzhlo. Na listih dreves in na travnih bilkah se še leskečeje rosne kapljice. Liki velik trak se vije cesta čez gorski prelaz. Tlakovana je s kamnitimi kockami, in vendar je videti mehka ko žamet, ki bi ga človek rad pogladil.

Zraven kupa gramoza sedi ko oglje črn delavec. Njegove prsi krasijo kolajna, njegov obraz je resen, nežen in smel.

Bronastorjave roke počivajo na kolenih in visoko dvignjene glave gleda v obraz popotniku, stoječemu pod kostanjem.

„Tole sem dobil za Simplon, gospod! To kolajno sem dobil za delo v simplonskem predoru.“

Delavec povese glavo in z ljubezni polnim pogledom ošine svetlo kolajno na svojih prsih.

„Ah, vsako delo je težavno, dokler ga človek ne vzljubi. Potem pa vpliva nanj bodrilno in tako postane lažje. In vendar je bilo težavno.“

Ozre se na sonce in lahko priklima z glavvo. Izenada postane živahnejši, zamahne z roko in črne oči mu zažare.

„Kdaj pa kdaj je bilo celo grozno. Sai tudi zemlja včasih kaj čuti — mar ne? Globoko smo se bili zarili v goro in, ko smo bili že globoko v zemlji, nam je pripravila zelo neprijeten, sovražen sprejem. Dala nam je čutiti svoj vroči dih, ob katerem nam je zastalo srce, naše glave so postale težke in kosti so nas zbolele. Mnogi izmed nas smo to pošteno čutili. Potem je metala kamenje na ljudi in jih polivala z vodo. Ja... bilo je strašno! Včasih, če je gorel ogenj, je bila voda videti povsem rdeča in moj oče mi je govoril: „Zemlja smo ranili. Vse nas bo sežgala in utopila v naši krvi, le čakaj.“ „To je bilo seve rečeno tjavdan, toda če slišiš takšne besede tako globoko pod zemljo, v tej vlažni, zamolklj temi, če voda glasno klokoče in železo ob kamnitem jezju škrtja in zveni, človek kaj lahko pozabi, da je to samo plod domišljije. Tam je bilo namreč vse fantastično, dragi gospod, mi ljudje, ki smo bili tako majčkneni, in ta gora, ki se je dvigala visoko pod nebo, pa smo vendar razkrili njena nedrja. Vse to mora človek videti, da razume. Videti mora črno žrelo, ki smo ga izkopali mi, majčkneni ljudje, v veliko goro. Zjutraj, ko je vzhajalo sonce, smo se pogreznili v to žrelo in sonce je žalostno gledalo za ljudmi, ki so ga zopuščali in odhajali v globine zemlje. Človek bi moral videti tudi naše stroje in mračno lice gorskega orjaka ter slišati zamolklo bobnenje v njegova nedrja, to bobnenje ob razstreljevanju, doneče ko blaznežev smeh.“

„Mar nimam prav?“ je vprašal oče, čigar kašel je donel čedalje močnejše in zamolkleje, ves v strahu. „Mar nimam prav? Zemlja je nepremagljiva.“

„Potem,“ je nadaljeval, „potem me je prijel za roko in potegnil k sebi, rekoč: „Veš, Paolo, in vendar verjamem, da se bo posrečilo: mi in drugi, ki se bližajo od

Ozrl se je na svoje roke, si popravil kolajno na modri delavski bluzi in tiho vzdihnil.

„Ja, človek zna delati,“ je nadaljeval z očitnim ponosom. „Ja, dragi moj gospod, majčken človek je nepremagljiva moč, če se odloči za delo. In verjemite mi: ta človeček bo dosegel naposled vse, kar hoče. Moj oče prvotno ni hotel verjeti.“

„Prevtati goro in si utreti skoznjo pot iz dežele v deželo,“ je dejal, „to nasprotuje volji Boga, ki je ločil dežele z gorskimi stenami. Boste že videli, Mati božja nam bo odrekla svojo pomoč.“

Motil se je, stari, Mati božja pomaga vsem, ki jo ljubijo. Pozneje je mislil moj oče malone enako kakor jaz, kajti naposled se je čutil močnejšega in višjega od gore; bili pa so časi, ko je skušal prepričati mene in druge, kadar je sedel na praznik za mizo pri steklenici vina.

„Otroci božji!“ — to je bila njegova najljubša beseda, saj je bil dober in Bogu vdan mož —, otroci božji, tako se človek ne sme boriti proti zemlji. Maščevala se bo za rane, ki jih zadajamo, in zmaga bo na njeni strani. Boste že videli! Če bomo prevrtali gori, če bomo zadeli njeno srce, če se bomo dotaknili njenih nedrij, nas bo požrl ogenj, kajti srce zemlje je ognjeno — to vemo vsi. Obdelovati zemeljsko skorjo je dovoljeno; bilo nam je ukazano pomagati ji pri njenih porodnih krčih, mi pa kazimo njeno lice in njeno obliko. Glejte: čim dlje prodiramo v nedrja gore, tem bolj vroč je zrak, tem težje dihamo...“

Delavec se je komaj vidno nasmehnil, ko si je z obema rokama zavihal brke.

In tako ni mislil samo on; bilo je res tako. Čim dlje smo prodirali, tem bolj vroče je bilo v predoru, tem več ljudi je zbolelo in se zgrudilo. Čedalje močnejše so brizgali iz zemlje vodni curki, kamenje se je krušilo in dva naša tovariša, dva moža iz Lugana, sta zblaznela. Ponoči pa so se mnogi izmed nas valjali v mrzličnih sanjah po baraki, stokali in skakali v tihi grozi iz postelj.

„Mar nimam prav?“ je vprašal oče, čigar kašel je donel čedalje močnejše in zamolkleje, ves v strahu. „Mar nimam prav? Zemlja je nepremagljiva.“

In naposled je legel in ni več vstal. Bil je močan, moj stari; dobre tri tedne se je boril s smrtjo: trdovratno, brez tarnanja, kakor mož, ki pozna svojo vrednost.

„Moje delo je končano, Paolo,“ mi je dejal neko noč. „Pazi nase in vrni se domov. Mati božja naj te spremlja.“

Potem je zaprtih oči in hropečih prsi dolgo molčal.“

Delavec je vstal, se ozrl na goro in se pretegnil tako krepko, da je zaškrtalo v njegovih sklepih.

„Potem,“ je nadaljeval, „potem me je prijel za roko in potegnil k sebi, rekoč: „Veš, Paolo, in vendar verjamem, da se bo posrečilo: mi in drugi, ki se bližajo od

so udarjali ob obalo, pa kdo se je menil za to. Šele pozneje smo izvedeli, da je bila v kopalnišču rdeča zastava, kar je znak nevarnosti. Kdor gre v vodo, stori to le na lastno odgovornost.“

Obala je bila res prijetna. Voda komaj do kolen daleč od kopnega. Valovi so nam bili v veliko razvedrilo. Nihče ni slutil nevarnosti.

Obala je bila res prijetna. Voda komaj do kolen daleč od kopnega. Valovi so nam bili v veliko razvedrilo. Nihče ni slutil nevarnosti.

Sami nismo vedeli, kdaj smo izgubili kopno pod nogami. Plavači smo bili vsi in v morski vodi je plavanje tako lahko. Nekateri so se hote ali nehote zelo oddaljili od obale, nihče pa ni mislil, kako težko bo ob takih valovih priti nazaj.

Začeli so prvi klicati na pomoč... Misli sem, da se nekdo šali.

Začel sem plavati nazaj proti obali. Z grozo sem opazil, da je bil ves trud zastonj. Valovi so me kar naprej pokrivali in vlekli vedno bolj nazaj ali pa je bil ves uspeh truda le ta, da sem ostal na istem mestu. V hipu sem se zavedal brezupnega položaja. Sedaj sem razumel, da klici na pomoč niso bili šala... Obudil sem kesanje, medtem ko sem pogoltnil nekaj krepkih požirkov slane morske vode... Zaklical sem dvakrat na pomoč. Videl

sem, da me nihče ne sliši. Valovi so preveč hrumeli in vsak je imel s samim seboj dovolj dela. Šinil mi je skozi možgane sličen dogodek ob neki drugi priliki. Zdelo se mi je, kakor da mi je nekdo zavpil na ušesa: „Plavaj! Nagnil sem se na stran in ne meneč se na vodo, ki mi je silila v usta in valove, ki so se kakor velike stene valili na mene, sem se krepko poganjal z rokami in nogami naprej. Čutil sem, kako me je novi val potisnil za spoznanje naprej in v naslednjem trenutku me je isti val potegnil zopet daleč nazaj. Obupno! Z novimi močmi sem zopet udarjal po vodi, kar se je dalo. Tedaj sem začutil tla pod seboj. Upanje je raslo, hotel sem se postaviti na noge, da bi se malo odpočil. Bum — novi val, ki me je potegnil nazaj. V okolici klici na pomoč ali klici tovarišev, ki so z znamenji opozarjali na nevarnost... Skoraj s poslednjimi močmi sem potiskal vodo pod sebe. Še in še, zopet tla pod nogami! Močno sem sunil, da sem se krepko postavil na noge. Prihrul je zopet močan val. Podrl me je, odnesel pa me ni, ker sem se že tudi z rokami lahko držal za plitvino. Hvala Bogu, bil sem rešen! Noge so se mi tresle in na povračanje mi je šlo. Slana voda mi je nagajala v želodcu.“ (Dalje prih.)

nasprotni strani, se bomo srečali sredi gore, trčili bomo skupaj — ali verjameš v to? Moral sem priznati, da verjamem v to.

„Prav sin moj! Tako tudi mora biti: kar človek dela, mora delati v trdni veri v dober konec in v Boga... Prosim te, sin moj, ko bo napočil ta trenutek, ko se bodo ljudje srečali — pridri na moj grob in reci: „Oče — zgodilo se je!“ da bom vedel.“

To je bilo dobro, dragi gospod, in tako sem mu obljubil. Čez pet dni je umrl, dva dni pred smrtjo pa je prosil mene in druge, naj ga pokopljemo v predoru na mestu, kjer je delal. Lepo nas je prosil, toda zdi se mi, da je govoril že v omotici... Mi in drugi, ki so kopali z nasprotni strani, smo se srečali sredi gore trinajst tednov po smrti mojega očeta. Bil je buren dan, dragi gospod, ko smo globoko pod zemljo, v temi, zaslišali bobnenje drugih delavcev, trkanje mož — ki so se nam bližali globoko pod zemljo — vzlic težkim gorskim gmotam, ki bi nas, drobne človečke, lahko vse skupaj pokopale.

Več dni zapored smo slišali te glasove in vsak dan so bili močnejši in razločnejši. Tedaj nas je prevzel radostno pričakovanje zmage in delal smo ko zli duhovi, ko da smo brez teles, delali smo brez utrujenosti, ne da bi čakali na navodila. O, bilo je sijajno, kakor ples v sončnih žarkih; to mi lahko verjamete. Vsi smo postali nežni in dobri ko otroci. Ah, če bi vedeli, kako močna, kako neznosna je tam globoko pod zem-

ljo v temi, kjer je človek dolge mesece kopal in ril ko krt, kako močna je tam potreba, da bi srečal drugega človeka!” Pripovedovanje ga je bilo docela prevzevalo. Zdaj je stopil k poslušalcu tako, da se ga je dotaknil, mu pogledal globoko v oči ter nadaljeval tiho in veselo: „Ko smo naposled prevrtali zadnjo plast kamenja, je zažarel v odprtini rdeči odsev bakle, prikazal se je črn, s solzami veselja in potom oblit obraz, ki so mu sledili še drugi obrazi in bakle, potem pa se je razlegel zmagoslavni klic in za njim zlikli veselja — o, to je bil najlepši dan mojega življenja. Če se spomnim tistih trenutkov, čutim, da nisem živel zaman. Bil je kos dela, sveto delo, to vam pravim, gospod! In ko smo potem stopili iz predora na prosto, so mnogi izmed nas legli, poljubili zemljo in se z jokali. Bilo je ko v pravljici. Ja, gospod, poljubljali so premagano goro in poljubljali so zemljo; šele tistega dne sem razumel, kaj pomeni za nas, in vzljubil sem jo ko žensko.

Seveda sem odšel tudi na očetov grob, o, gotovo, čeprav vem, da mrtvi ne morejo ničesar slišati. Odšel sem tja, kajti treba je spoštovati želje ljudi, ki so delali za nas in ki niso trpeli nič manj kakor mi. Mar ni tako? Odšel sem torej na njegov grob, udaril z nogo na tla in dejal, kakor je želel moj oče: „Zgodilo se je, oče!“ sem rekel. „Ljudje so zmagali. Zgodilo se je, oče!“

Kako je bilo v minulih časih na Radišah

(Po zapiskih L. P. priredil *)

„Ženitovanje ali „hojsit“

Ženitovanje ali „hojsit“ so nekaj prav slovesno obhajali in je po navadi trajala tri dni. Kmet je ob tej priložnosti po navadi zaklal kako govedo. Dan ali dva pred praznikom pa so sosedji in sosedje priskočili na pomoč pri pripravah. Očistili in popravili so hišo, ženske so peklo pogače, kuhale in prazile meso za številne povabljenе goste. Sosedje, ki so imeli konje, so jih skrbno osnažili, pripravili „truje“ in vozove; dekleta so pletla vence; fantje so se posvetovali, kjer in kako bodo „zapijali“, preudarjali, kako bogata je nevesta, kajti, od vsega imajo pravico zahtevati stoti del: od centa lunt, kot pravi star fantovski rek. Skrbele so jih tudi uganke, ki se pri tej priložnosti zastavljajo. Stare vaške klepetulje pa so iz različnih znamenj, kot deževje, grmenje ali kaj drugega, prerokovale srečo ali nesrečo v bodočnosti.

Ko je končno po skrbnih pripravah, znamenjih, uganbah in vedeževanjih le prišel poročni dan, so se dekleta, godci, rjušnica in vozniki zbrali na nevestinem domu. Tam so postavili na mizo najprej kapus z mesom, kavo, čaj, na vrh pa še strdenega žganja, katerega so si vozniki po navadi kako merico preveč privoščili, tako da so bili konji pametnejši kot njihovi gospodarji.

Po slovesu od rojstne hiše in svojcev so zmolili nekaj očenašov za nevestino srečo in

zdravje. Ko so nevesto poškopili z blagoslovljeno vodo, se je jokajoč vsedla na okincani voz poleg rjušnice. Za njo so se posedla druga dekleta, nakar so vriskajoč oddrli proti cerkvi.

Med tem so se na ženinovem domu zbrali fantje, sosedje in starešina. Tudi tam je bilo jedade in pijače v izobilju, tako da je bila večina svatov že malo okajena, ko so se ukažno napatili z ženinom proti cerkvi. Včasih so se svatje v božjem hramu nedostojno obnašali. Tako se je nekoč zgodilo, da je nek vinjen kmet iz Tuc na poti k poroki svojega mladega soseda snel raztrgan klobuk z nekega ptičjega strašila v bližnji koruzni njivi. Nataknil si ga je na glavo in med krototom svatov šel, kot je bilo običajno, tudi okrog oltarja. Duhovnik ga je osorno ozmerjal in zagrozil, da ne bo poročil para, dokler ne sname čudnega pokrivala z glave. Čez nekaj časa je žena tega kmeta porodila fantka reveža, ki je bil v zasmeih in svarilo vsej okolici, staršem pa v žalost. Ljudje so trdili, da trpi in nosi krivdo za očetov greh.

Po končanem poročnem obredu sta se ženin in nevesta predstavila svatom na sedlišču pred cerkvijo. Nato je sledila pojedina in ples. Po letu 1848, ko so dobili tudi ubožnejši ljudje pravico se ženiti, so pričeli poroke po večini skromneje obhajati. Le veliki kmetje so se še naprej držali starih razkošnih navad, ki so pri njih ostale v veljavi še do danes. (Dalje)

Dr. Franček Segula:

38

Petdeset dni po Jutrovem

(Opis potovanja v Sveto deželo)

V „Gostišču Jožefa iz Arimateje“ smo obiskali lepo kapelico, ki je posvečena svetniku in pomolili v čast mnogim svetim romarjem; saj jih je bilo veliko število pred nami tukaj.

Jaffa — kraj žalostnega spomina

Kmalu smo bili na poti v prestolnico drzave Izraela. To je nekdanja Jaffa, ki jo Judje imenujejo Tel-Aviv, odkar so tamkaj naredili prestolnico Sionisma. Zgodilo se je to po zadnji vojni. Tel-Aviv, prestolnica Izraela po določbi ONU, Judje sami pa priznajo kot svojo prestolnico le Jeruzalem.

Ogledali smo si razmeroma majhen muzej. V njem smo občudovali ostanke razvoja stare Jaffe ali Joppe iz novokamene dobe (5000 let pred Kr.) do grške dobe (332 do 63 pred Kr.).

Za muzejem smo prekoračili slavno svetopisemsko reko Yarkon (izg. Jarkon). Ne daleč od brega reke je grič Tel-el-Quasile (izg. Kasile). Starinoslovci so tukaj na polnem delu. Dokazali so, da je to kraj stare Jaffe ali Joppe, kjer je bilo v Salomonovih časih

mogočno pristanišče. V njem so Feničani nakladali ogromne tramove ceder iz Libanona, ki so jih rabili pri gradnji Salomonovega templja (prim. 2. Knjigo Kronik 2, 16). Reka Yarkon je bila naravna meja med kraljestvom Salomona in Filistejci.

Odložili smo se, da ostanemo čez noč v Jaffi. Francoski šolski bratje so nas prav gostoljubno sprejeli.

Po kosilu in kratkem odmoru smo obiskali hišo Simona strojarja. V tej hiši, oziroma na strehi hiše, je imel sv. Peter prikazen iz nebes, naj ne dela razlike med pagani in Judi (prim. Apostolska dela 10). Judje so namreč smatrali vse poganse narode za nečiste in so se jih izogibali.

„Ne veste ne ure ne dneva...“

Bili smo zelo utrujeni, potni in prašni. Morje, od katerega smo bili oddaljeni le nekaj sto metrov, je prijazno vabilo. Dobro uro smo imeli še časa. Ravno prav! Dolgo smo se trudili, da bi našli primeren kraj. Na javno obalo nismo hoteli. Izgledalo bi malo čudno, če bi 32 duhovnikov naenkrat vdrlo v javno kopalnišče.

Končno smo iztaknili samotno pot, ki je vodila naravnost k obali.

Brž smo poskakali iz avtobusa. Morje je bilo precej nemirno. Visoki peneči valovi

Darujte za grobove vojnih žrtev

Kakor vsako leto, tako bodo tudi letos v času od 25. oktobra do 15. novembra v mestih in na deželi zbirali denarne darove za Črni križ, da bi mogli na ta način vzdrževati grobove žrtev prve in druge svetovne vojne.

Na žalost razpoložljiva denarna sredstva ne zadostujejo, da bi mogli vse tako urediti, kakor želimo. Mnogo je bilo storjenega, mnogo bo pa treba še storiti.

Črni križ oskrbuje na 34 vojaških pokopališčih 2895 grobov z 9219 rajnimi in skrbi v 192 občinah na tamošnjih krajevnih

pokopališčih za 1052 grobov s 1729 mrličih. Mi vsi imamo visoko dolžnost, da oskrbujemo grobove padlih vojakov in vojnih žrtev, ki so v izpolnjevanju svoje dolžnosti izgubili življenje. Njihova imena ne smejo biti prepuščena pozabi, marveč morajo ostati naši svetli vzori.

Denarne darove lahko upošljete na konto 190.249 poštne hranilnice.

Pomagajte pri oskrbovanju grobov vojnih žrtev!

Pomagajte Črnemu križu z darovi!

PASTIRJU

Pastirji lepo piskajo,
ko sladke hruške stiskajo
ter jih jedo za malico
in gledajo na palico.

Planino svetlo so pustili,
na polje čredo zapodili;
krompir si včas pečejo,
lesnike v vreče mečejo.

Po jutrih nosijo jopiče,
megla leži čez log in griče.
Ko sonce pride, pa spusté
na pašo čredo vso, juhe!

Opoldne sonce še pripeka,
da tele od gorkote veka.
Pastirček dolgo pač ne menca,
zaziba v spanec ga spet senca.

A pod večer je pa pokonci,
ko ga vseh čred zbudijo zvonci;
raz pašo žene on potem,
pojoč in brhek — včas nem.

Pastirji danes hirajo,
pogosto izumirajo.
Napravi marsikdo je tod
električni si žični plot.

Pastirjev dragih res je škodal
Naj bi nastala takšna moda,
da plot bi delali človeku
in mejo blaznemu tem' veku!

Oh, včasih bili smo veseli,
da smo le kože pasti smeli,

a danes pa za tako reč
mladina ni, ni starih več!

Pastirje Bog je rad imel,
saj k njim je prvi sel prišel!
Le to današnji svet vznemirja,
ker nima pravega pastirja!

Pastirček, kje so sreče tvoje!
O njih le pesem nam še poje.
Kako bi rad spet bil pastir,
imel bi čredo, srečo, mir!

Valentin Polanšek

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 28. 10.: 7.20 Duhovni nagovor. 7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 29. 10.: 14.00 Poročila, objave. — Za našo vas. 18.45 Domače pesmi. — TOREK, 30. 10.: 14.00 Poročila, objave. — Vsak po eno. Pojejo in igrajo: moški oktet iz St. Vida, dekleta iz Rikarje vesi, moški oktet SPD „Gorjanci“ iz Kotmare vesi, moški zbor z Raduš, kvintet iz Slov. Plajberka in kotmirski fantje. — SREDA, 31. 10.: Poročila, objave. — Ob žibelki. (O krstnih običajih pri nas. Govorno-glasbena oddaja). 18.45 Za ženo in družino. — ČETRTEK, 1. 11.: 7.20 Na tisto tiho domovanje... — PETEK, 2. 11.: 14.00 Poročila, objave. — Na zadnjem pragu. 18.45 K'k je bou pa k'k je še kej: Verovanje o mrtvih. — SOBOTA, 3. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — NEDELJA, 28. 10.: 7.20 Duhovni nagovor. 7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo.

Mednarodna kmetijska konferenca se je vršila v Camberrri (Avstralija) pod okriljem

„Schon so groß...“

Sie kann es kaum erwarten, möglichst rasch „groß“ zu werden und ein Maßstab muß herhalten, um Mutti zu zeigen, daß sie schon wieder gewachsen ist. Mutti freut sich aber wirklich über das gute Gedeihen der Kleinen, die sich so prächtig herausmacht, seit sie täglich ihren Milchhaffee aus Kathreiner trinkt. Es stimmt schon: Kathreiner-Kinder sind gefünder!

Kathreiner

UNESCA. Udeležili so se je znanstveniki iz 60 držav. Na programu so bila vprašanja o poljedelstvu v krajih, kjer je malo padavin (dežja).

Prvo trgovsko ladjo na atomski pogon bodo zgradili v Združenih državah in je vlada že določila zato potrební denar. Stroški gradnje bodo znašali 40 milijonov dolarjev. Sprejela bo lahko 100 potnikov in 12.000 ton tovara. Sovjeti pa gradijo prvi ledolomilec na atomski pogon.

Prebivalstvo ameriških Združenih držav je naraslo na 168 milijonov, je pred kratkim sporočil osrednji statistični urad v Washingtonu.

Sveče, sveče za oltar

GROBNE SVETILKE

si priskrbite od strkovnjaka

E. u. M. GASSER

Klagenfurt, Völkermarkterstr. 7, Tel. 15-93

Pijte „PAGO“ tekoče sadje

PAGITZ

Klagenfurt, Waagplatz 7

KMETJE, POZOR!

PRI

Machater-Schaller

v Mühlboden, P. Feistritz/Drau

dobite motorna vozila, vozove vseh vrst, univerzal-priklopnike tip K 1.5, 2, 2.5 in 3 za male traktorje in konjsko vprego. — Nadalje dobite razne vozove za konjsko vprego, traktorje, priklopnike in brance.

DOBAVLJAMO VSAK ČAS IN TAKOJ Z GARANCIJO

Prospekti brezplačno

Ure, zapestnice, uhane v zlatu srebru itd. kupite samo pri strokovnjaku

Gottfried Anrather

KLAGENFURT, Paulitschgasse 9

Zamenjam in kupujem zlato in srebro tudi strto, — popravila točna in solidna. POROČNI PRSTANI VSEH VRST

MALI OGLASI

VSAKA BESEDA STANE 1.10 S (IN 10% DAVKA)

Poudarjene besede in take z več kot 15 črkami stanejo 2.20 šil (in 10% davka). — Naročilo malih oglasov naslovite na upravo „Našega tednika“, kjer mora biti najkasneje do vsakega ponedeljka zvečer. Oglas morete naročiti tudi telefonsko (Celovec št. 43-58).

KINO

CELOVEC-KLAGENFURT STADTTHEATER

26. do 29. 10.: barvni film svetovnega formata: „Zärtliches Abenteuer“.

30. 10. do 1. 11.: „Maxie“. Usodna pota nekega otroka.

PRECHTL

26. do 29. 10.: Ekspedicijski barvni film: „Vorstoß nach Paititi“.

VOLKSKINO

26. do 29. 10.: „Der Glockengiesser von Tirol“.

Od 30. 10. naprej: „Der Turm der sündigen Frauen“, (ni za mladino).

WULFENIA

26. do 29. 10.: „Die Barrings“.

30. 10. do 1. 11.: Cinemascope barvni film: „Oh, Rosalinde...“, (ni za mladino).

PLIBERK

27. do 28. 10.: „Teufel in Seide“, (ni za mladino).

31. 10. do 1. 11.: „Ihre grosse Prüfung“.

PREPROGE IN ZAVESE pri

PRAUSE

Klagenfurt, Bahnhofstr. 8

Crke za portal pri Jenoch, Tudi Neon-razsvetljava. Klagenfurt, Herrngasse 14

INGSTE WERKE, Klagenfurt, 10. Oktober-Strasse 4. Električne stvari, motorje, ves inštalacijski material, stroje za kuhinje, pralne stroje. Izdelek Graz Werdorf.

Enoosni priklopniki, osi za priklopnike, platišča, vzmeti in obroče dobavlja rabljene in poceni AUTOVERWERTUNG FRANZ RUMWOLF, Klagenfurt, Flatschacher Strasse 18, telefon 37-78.

Ceneje in boljši

teden za plašče

kot kdajkoli pri

SATTLER

KLAGENFURT am Heuplatz

Žimnice (modroce) in oblaznjeno pohištvo izdelujemo točno in vestno ali predelujemo. OKORN, Klagenfurt, Völkermarkter Platz.

SADNA DREVEŠA

Najzanesljivejša rastoča jabolčna in sadna drevesca kupite pri inž. MARKO POLZER, pd. Lazar, pošta St. Vid v Podjuni (St. Veit i. Jauntal).

POROČKA: Za vsako nevesto primerne okraske za glavo. Posebne novosti v nevestinih pajčolanah. Mirtni šopki v raznih lepih oblikah. Vodilna strokovna trgovina „PRINCESS“, Celovec, Alter Platz Nr. 34.

Vsak Korošec bo kupoval v fototelijeju modern, Klagenfurt, Adlergasse 6. Fotografiramo točno in poceni.

NAPRODAJ

KLAVIRJE, HARMONIJE, NOVE IN RABLJENE dobite najboljšje vsak čas, kakor tudi pohištvo, oblaznjeno pohištvo, žimnice, prešite JOKA-izdelke vseh vrst FRANZ KREUZER'S Wtw. Celovec-Klagenfurt, Kardinalpl. 1

IHR MANTEL FÜR ALLERHEILIGEN VON WARMUTH!

Sparsame und Anspruchsvolle finden in unserem Bekleidungsabteilungen eine vorbildliche Auswahl.

DAMENMÄNTEL (alle mit Seidenfutter)

Strassenmäntel aus strapazfähigen und modernen Homespunee- oder Velourstoffen, flotte Faconen, alle Größen, 475.— 455.—, 320.—, 298.—, 250.—
Modellmäntel aus Zibeline oder Tweed in erprobten, kleidsamen Faconen, teilweise pelzverbrämt 837.—, 756.—, 616.—, 575.—, 494.—
Modellmäntel aus modischen Import-Stoffen, mit Pelzverbrämung in allen Pastell- und dunklen Farben 1239.—, 1198.—, 1022.—, 938.—, 880.—

Pelzmäntel in der gewohnten, grossen Auswahl, 4300.—, 3300.—, 2500.—, 1960.—, 1390.—

HERRENMÄNTEL (alle seidengefütert)

Sportliche Strapazmäntel mit oder ohne Gürtel, aus Homespunee oder Fischgrätweid 475.—, 350.—
Touringcoat aus Reinwolltweed oder Winterulster aus hübschen Modestoffen 728.—, 672.—, 532.—
Cromby, der beliebte Winterulster oder Modeulster in der neuen Kurzform, aus besten Reinwollstoffen, 1260.—, 980.—, 890.—, 776.—
Hubertsmäntel, 288.— Orig. Himalaya 546.—
BURSCHENMÄNTEL (Gr. 36-42) seidengefütert, schon ab 198.—

KINDERMÄNTEL (mit Seidenfutter) aus strapazfähigen Sportstoffen, Flausch oder Tweed in Duffel-Coat oder Sportfacon, Gr. 3 338.—, 247.—, 202.—, 128.—
Hubertsmäntel, prima Strichloden, Gr. 3 140.—

KÄRNTENS GRÖSSTES MODEWARENHAUS

DIETMAR WARMUTH & CO.

Villach, Hauptplatz 22

